

Sprawozdanie z działalności urzędów górniczych w roku 2024

Wyższy Urząd Górniczy

Wyższy Urząd Górniczy

Sprawozdanie z działalności urzędów górniczych w roku 2024

Wyższy Urząd Górniczy

ul. Poniatowskiego 31

40-055 Katowice

tel.: 32 736 17 00

faks: 32 251 48 84

e-mail: wug@wug.gov.pl

www.wug.gov.pl

www.wug.bip.info.pl

© Copyright by Wyższy Urząd Górniczy, Katowice 2025

Spis treści

Przedmowa	5
Mapy właściwości miejscowych okręgowych urzędów górniczych w Polsce	7
I. Podstawa prawna działalności i zadania urzędów górniczych	8
II. Zakres podmiotowy nadzoru i kontroli	10
1. Cele urzędów górniczych i najważniejsze zadania służące ich realizacji w roku 2024	11
2. Działalność podstawowa urzędów górniczych	11
2.1. Zatwierdzanie planów ruchu zakładów górniczych	11
2.2. Dopuszczanie i kontrola wyrobów stosowanych w zakładach górniczych	12
2.3. Wydawanie pozwoleń i zezwoleń	14
2.4. Badanie prawidłowości rozwiązań stosowanych w górnictwie lub przewidzianych do stosowania przez przedsiębiorców	16
2.5. Gospodarka złożem, zagospodarowanie przestrzenne i ochrona środowiska	16
2.6. Stwierdzanie i uznawanie kwalifikacji oraz nadawanie uprawnień	22
2.6.1. Stwierdzanie kwalifikacji	22
2.6.2. Nadawanie uprawnień	23
2.6.3. Uznawanie kwalifikacji nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz w Ukrainie	24
2.7. Gromadzenie, archiwizacja oraz udostępnianie dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych	25
2.7.1. Przejmowanie dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych	25
2.7.2. Udostępnianie dokumentacji mierniczo-geologicznej	26
2.7.3. Inwentaryzacja zlikwidowanych wyrobisk górniczych mających połączenie z powierzchnią	27
2.8. Działalność kontrolna urzędów górniczych i badania powypadkowe	28
2.8.1. Działalność kontrolna okręgowych urzędów górniczych	28
2.8.2. Działalność kontrolna Wyższego Urzędu Górniczego	29
2.8.3. Badania powypadkowe	30

2.9. Stwierdzone nieprawidłowości i wstrzymane roboty	31
2.10. Działalność represyjna	31
2.11. Działalność komisji powołanych przez Prezesa WUG	34
2.12. Inspirowanie i wspomaganie badań naukowych w górnictwie	37
2.13. Stosowanie przez nadzór górniczy przyrządów pomiarowych	37
2.14. Działalność związana z ustalaniem opłaty podwyższonej w związku z prowadzeniem nielegalnej eksploatacji albo innej działalności	38
3. Działalność kontrolna Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego w jednostkach podległych oraz kontrola wewnętrzna	39
3.1. Działalność kontrolna Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego w jednostkach podległych	39
3.2. Kontrola wewnętrzna w Wyższym Urzędzie Górniczym	40
4. Rozpatrywanie skarg, wniosków, petycji oraz interwencji	40
4.1. Skargi, wnioski, petycje oraz interwencje rozpatrywane przez Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego	40
4.2. Skargi, wnioski, petycje oraz interwencje rozpatrywane przez dyrektorów okręgowych urzędów górniczych	40
5. Reprezentowanie Skarbu Państwa w sprawach z tytułu szkód wyrządzonych ruchem zakładu górniczego	41
6. Działalność legislacyjna	42
7. Współpraca z instytucjami publicznymi i przedsiębiorstwami	42
8. Współpraca z zagranicą	45
9. Działalność informacyjna i wydawnicza	45
10. Zatrudnienie w urzędach górniczych	46
11. Realizacja budżetu Wyższego Urzędu Górniczego	46
11.1. Budżet w układzie zadaniowym	47

Przedmowa

Trzema głównymi filarami działalności urzędów górniczych są bezpieczeństwo pracy w górnictwie, racjonalna gospodarka złożami kopalin i ochrona środowiska na terenach górniczych. Wzorem lat ubiegłych, w roku 2024 największą część naszej energii, zasobów oraz inicjatywy poświęciliśmy prowadzeniu kontroli w zakładach górniczych. Pamiętając, że stawką tych działań bywa ludzkie życie i zdrowie, korzystaliśmy z przewidzianych przepisami prawa form wywierania wpływu na stan bezpieczeństwa w kopalniach. Staraliśmy się przekonywać, doradzać i zachęcać do stosowania rozwiązań zgodnych z przepisami. W przypadku poważniejszych naruszeń kierowaliśmy do sądów wnioski o ukaranie oraz wydawaliśmy decyzje zakazujące wykonywania określonych czynności w ruchu zakładu górniczego. W razie konieczności wstrzymywaliśmy także roboty górnicze lub ruch maszyn i urządzeń. W ramach nadzoru rynku kontrolowaliśmy wyroby przeznaczone do stosowania w przemyśle wydobywczym. Niektóre z nich uznaliśmy za niespełniające norm bezpieczeństwa, doprowadzając do wycofania ich z obrotu. Jestem przekonany, że dzięki tym wypróbowanym narzędziom zapobiegliśmy wielu niebezpiecznym zdarzeniom, skutkującym, w skrajnych przypadkach, ciężkimi obrażeniami lub nawet utratą życia przez pracowników. Dziękuję wszystkim pracownikom urzędów górniczych za całoroczne wysiłki na rzecz realizacji naszej misji.

Mam świadomość, że tak zwane działania represyjne mają charakter doraźny, interwencyjny, a zatem nie są wystarczającą gwarancją długofalowej realizacji naszej misji. Kluczem do zapewnienia bezwypadkowej pracy w górnictwie jest przede wszystkim właściwa postawa pracodawców, której wyrazem jest systemowe podejście do zagadnień bezpieczeństwa, polegające na ciągłym doskonaleniu stosowanych rozwiązań technicznych i organizacyjnych w obrębie powiązanych ze sobą procesów. Odpowiednio zmotywowana, doświadczona i fachowa, a więc pracująca bezpiecznie załoga jest efektem takiego kompleksowego podejścia. Niewątpliwie bardzo ważną częścią architektury bezpieczeństwa w górnictwie jest tworzony, administrowany i doskonalony przez nadzór górniczy system stwierdzania kwalifikacji górniczych. Dzięki inicjatywie Wyższego Urzędu Górniczego i współpracy z Ministerstwem Przemysłu w lipcu 2024 roku weszło w życie nowe rozporządzenie Ministra Przemysłu w sprawie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego. Dysponując udoskonalonymi ramami prawnymi, możemy skuteczniej dbać o właściwy poziom kwalifikacji zawodowych osób kierownictwa i dozoru ruchu zakładów górniczych oraz ratowników górniczych.

Nasze zadania w minionym roku nie sprowadzały się do spraw bezpieczeństwa. Dbaliśmy o racjonalną gospodarkę złożami kopalin, aktywnie uczestniczyliśmy w zwalczaniu nielegalnej eksploatacji, a także w nadzorze nad prawidłowym zagospodarowaniem przestrzennym i ochroną środowiska na terenach górniczych. Nasze administracyjne instrumentarium obejmuje między innymi zatwierdzanie projektów zagospodarowania złoża, planów ruchu, uzgadnianie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego czy też opiniowanie kierunków rekultywacji terenów przekształconych wskutek działalności górniczej. W tych obszarach ściśle współpracowaliśmy z organami ochrony środowiska, władzami samorządowymi i stroną społeczną, między innymi przewodnicząc kilkunastu zespołom dla okresowej oceny wpływów eksploatacji górniczej na powierzchnię terenu. Od wielu lat naszymi partnerami są instytucje naukowo-badawcze, w tym Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy. Jestem przekonany, że dzięki zawartemu w 2024 roku porozumieniu między WUG a PIG będziemy mogli jeszcze szerzej współdziałać w zakresie promowania ochrony złóż kopalin i ich zasobów, wspierania rozwoju geologii i górnictwa, wymiany informacji w obszarze zagrożeń geologicznych oraz konsultowania stanowisk w zakresie rozwiązań prawnych dotyczących geologii i górnictwa. Wyrazy wdzięczności za owocne współdziałanie składam współpracującym z nami instytucjom rządowym, samorządowym, przedsiębiorcom, uczelniom wyższym, jednostkom naukowo-badawczym oraz organizacjom pozarządowym.

Urzędy górnicze to nie tylko nadzorcy i decydenci, określający zasady prowadzenia działalności górniczej oraz egzekwujący przepisy prawa. Szeroko stosujemy także inne, „miękkie” metody wywierania wpływu na górnictwą rzeczywistość. Kontynuowaliśmy prowadzenie działalności wydawniczej i promocyjnej, wykorzystując do tego celu tradycyjne środki przekazu, takie jak czasopismo „Bezpieczeństwo Pracy i Ochrona Środowiska w Górnictwie”, które od bieżącego roku ukazuje się w formule otwartego dostępu. Staraliśmy się także rozwijać i doskonalić naszą obecność w mediach elektronicznych, w tym na platformach społecznościowych. We współpracy z naszymi partnerami, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, uczelniami wyższymi, instytutami naukowo-ba-

dawczymi, czy też społeczną inspekcją pracy, aktywnie uczestniczyliśmy w licznych spotkaniach, konferencjach i szkoleniach, mających na celu promocję naszej misji.

Z pewnością zawsze można zrobić więcej dla skutecznego monitorowania i zwalczania górniczych zagrożeń naturalnych. Taki wniosek wypływa z przeprowadzonych w minionym roku badań przyczyn i okoliczności niebezpiecznych zdarzeń. Musimy zadać pytanie o jakość prognozowania górniczych zagrożeń. Taka refleksja rodzi się na kanwie wypadków zbiorowych, do których doszło 14 maja 2024 r. w KWK „Mysłowice-Wesoła” oraz 11 lipca 2024 r. w KWK „ROW” Ruch Rydułtowy. Czy można było tych zdarzeń uniknąć? To pytanie dedykuję nie tylko przedsiębiorcom i górniczym ekspertom, ale także urzędom górniczym. Dlatego nadzór górniczy w kolejnych latach nie ograniczy się do stosowania sprawdzonych formuł działania. Będziemy poszukiwać nowych rozwiązań, zwiększających naszą skuteczność, między innymi poprzez rozszerzenie kompetencji kontrolnych oraz lepsze wyposażenie pracowników inspekcyjno-technicznych urzędów górniczych w nowoczesny sprzęt niezbędny do prowadzenia kontroli w kopalniach oraz do zwalczania nielegalnej eksploatacji. Dostrzegamy także konieczność doprecyzowania uregulowań prawnych dotyczących monitorowania zagrożeń na terenach pogórnich, odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody wywołane działalnością górniczą oraz kontroli procesu likwidacji zakładów górniczych. Niebawem dojdzie do poszerzenia naszych kompetencji o uprawnienia związane z kontrolą przedsiębiorstw górniczych w zakresie realizacji obowiązku redukcji emisji metanu do atmosfery. Zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 czerwca 2024 r. państwa członkowskie są zobowiązane do wyznaczenia właściwych organów, które zapewnią skuteczne wypełnianie przez przedsiębiorców zobowiązań w tym zakresie.

Górnictwo się zmienia, a wraz z nim muszą zmieniać się formy i metody działania nadzoru górniczego. Wierzę, że w kolejnych miesiącach i latach będziemy mogli liczyć, tak jak dotychczas, na wielu przyjaznych, wypróbowanych partnerów, gotowych wesprzeć nasze strategiczne zamierzenia.

Piotr Litwa

Prezes Wyższego Urzędu Górniczego

Mapy właściwości miejscowych okręgowych urzędów górniczych w Polsce

(stan na 31 grudnia 2024 r.)

I. Podstawa prawna działalności i zadania urzędów górniczych

Zadania nadzoru górniczego w roku 2024 były wykonywane przez Wyższy Urząd Górniczy (dalej: WUG) z siedzibą w Katowicach oraz okręgowe urzędy górnicze (dalej: OUG), tzn.:

- OUG w Gdańsku;
- OUG w Katowicach;
- OUG w Kielcach;
- OUG w Krakowie;
- OUG w Krośnie;
- OUG w Lublinie;
- OUG w Poznaniu;
- OUG w Rybniku;
- OUG w Warszawie;
- OUG we Wrocławiu.

Siedziby OUG znajdują się w miejscowościach wymienionych w ich nazwach. Jedynie w przypadku OUG w Rybniku siedziba znajduje się w Jankowicach.

Mapy właściwości miejscowych OUG, wynikające z przepisów rozporządzenia Ministra Aktywów Państwowych z dnia 1 marca 2022 r. w sprawie określenia nazw, siedzib i właściwości miejscowej okręgowych urzędów górniczych oraz zniesienia Okręgowego Urzędu Górniczego w Gliwicach (Dz. U. poz. 525), zamieszczono na stronie 7.

Urzędy górnicze zapewniają realizację zadań organów nadzoru górniczego określonych przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2024 r. poz. 1290) (dalej: Pgg) oraz innymi przepisami.

Organy nadzoru górniczego sprawują nadzór i kontrolę nad ruchem zakładów górniczych, w szczególności w zakresie:

- bezpieczeństwa i higieny pracy;
- bezpieczeństwa pożarowego;
- ratownictwa górniczego;
- gospodarki złożami kopalin w procesie ich wydobywania;
- ochrony środowiska i gospodarki złożem, w tym według kryterium wykonywania przez przedsiębiorców obowiązków określonych w odrębnych przepisach lub na ich podstawie;
- zapobiegania szkodom;
- budowy i likwidacji zakładu górniczego, w tym rekultywacji gruntów po działalności górniczej.

Ponadto sprawują nadzór i kontrolę nad:

- podmiotami zawodowo trudniącymi się ratownictwem górniczym, w zakresie przestrzegania przez nie przepisów dotyczących ratownictwa górniczego;
- podmiotami wykonującymi w zakresie swej działalności zawodowej czynności powierzone im w ruchu zakładu górniczego;
- wykonywaniem robót geologicznych, o których mowa w art. 86 Pgg;
- szkoleniem osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego lub wykonujących roboty geologiczne, o których mowa w art. 86 Pgg;
- podmiotami prowadzącymi działalność określoną w art. 2 ust. 1 Pgg.

Prezes WUG jest centralnym organem administracji rządowej, działającym pod nadzorem ministra właściwego do spraw gospodarki złożami kopalin, właściwym w sprawach nadzoru górniczego, który w szczególności (stan na 31 grudnia 2024 r.):

- jest organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego w stosunku do dyrektorów OUG, a także sprawuje nadzór nad ich działalnością;

- jest wyłącznym organem pierwszej instancji w sprawach m.in.: nadania uprawnień rzeczoznawcy do spraw ruchu zakładu górniczego, zakazu wykonywania niektórych czynności w ruchu zakładu górniczego albo zakładu, dopuszczenia niektórych wyrobów do stosowania w zakładach górniczych, wyrażenia zgody na odstąpienie przez przedsiębiorcę od określonych wymagań przewidzianych w niektórych przepisach dotyczących prowadzenia ruchu zakładu górniczego oraz przechowywania i używania środków strzałowych i sprzętu strzałowego w ruchu zakładu górniczego;
- powołuje, w drodze zarządzenia, komisje do opiniowania stanu bezpieczeństwa powszechnego, związanego z ruchem zakładu górniczego, stanu bezpieczeństwa pracy w górnictwie oraz stanu rozpoznania i zwalczania zagrożeń w zakładach górniczych, a także może powoływać inne stałe lub doraźne kolegialne organy doradcze i opiniodawcze, określając ich nazwę, skład, zakres zadań, tryb pracy oraz sposób obsługi;
- gromadzi i archiwizuje dokumentację mierniczo-geologiczną zlikwidowanych zakładów górniczych oraz udostępnia ją, na zasadach i w sposób określony w przepisach o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie;
- jest wyspecjalizowanym organem kontroli wyrobów wprowadzonych do obrotu w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz. U. z 2023 r. poz. 215), w odniesieniu do wyrobów przeznaczonych do stosowania w ruchu zakładu górniczego, organem nadzoru rynku w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku (Dz. U. z 2022 r. poz. 1854, z późn. zm.) w odniesieniu do wyrobów przeznaczonych do stosowania w ruchu zakładu górniczego oraz organem nadzoru rynku w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o systemach homologacji typu UE i nadzoru rynku silników spalinowych przeznaczonych do maszyn mobilnych nieporuszających się po drogach (Dz. U. poz. 1339) w zakresie silników zamontowanych w maszynach mobilnych nieporuszających się po drogach, stosowanych w ruchu zakładu górniczego;
- prowadzi działalność promocyjną i informacyjną w zakresie związanym z zadaniami organów nadzoru górniczego;
- inicjuje prace naukowo-badawcze oraz inicjuje i podejmuje przedsięwzięcia w zakresie poprawy bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia w górnictwie, wdrożenia postępu technicznego w dziedzinie górnictwa, racjonalnej gospodarki złożami kopalin oraz ograniczenia uciążliwości oddziaływania górnictwa na ludzi i środowisko;
- ustala kierunki i wytyczne działania urzędów górniczych, a także może wydawać dyrektorom OUG polecenia dotyczące podjęcia określonych czynności oraz żądać od nich informacji będących w ich posiadaniu;
- dokonuje kompleksowego sprawdzenia i oceny stanu bezpieczeństwa powszechnego związanego z ruchem zakładu górniczego, stanu bezpieczeństwa pracy w górnictwie, stanu rozpoznania i zwalczania zagrożeń w zakładach górniczych, stanu ratownictwa górniczego oraz innych zagadnień związanych z prowadzeniem ruchu zakładów górniczych, a także przedkłada właściwym organom informacje, opinie i wnioski w tej dziedzinie;
- sporządza roczne sprawozdania z działalności urzędów górniczych;
- wykonuje zadania w zakresie bezpieczeństwa działalności polegającej na poszukiwaniu, rozpoznawaniu lub wydobywaniu węglowodorów ze złóż w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej.

Dyrektorzy właściwych OUG, w drodze decyzji, m.in.:

- zatwierdzają plany ruchu zakładów górniczych oraz zakładów*;
- wydają pozwolenia na oddanie do ruchu w zakładzie górniczym: podstawowych obiektów, maszyn i urządzeń (z zastrzeżeniem właściwości Prezesa WUG m.in. w zakresie górniczych wyciągów szybowych, szybów i szybków wraz z wyposażeniem oraz stacji wentylatorów głównych), obiektów podziemnego zakładu górniczego stanowiących ściany prowadzone w warunkach specjalnych oraz obiektów podziemnego zakładu górniczego stanowiących oddziały eksploatujące partie złóż rud miedzi w warunkach specjalnych, określonych w przepisach wydanych na podstawie Pgg;
- wydają pozwolenia na nabywanie, przechowywanie, używanie materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego lub wytwarzanie materiałów wybuchowych metodą *in situ*, dla przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą w zakresie określonym w Pgg oraz przedsiębiorców wykonujących roboty strzałowe powierzone im w ruchu zakładu górniczego albo zakładu;
- wydają pozwolenia na przechowywanie lub używanie sprzętu strzałowego w ruchu zakładu górniczego;
- ustalają opłatę podwyższoną m.in. za działalność w zakresie poszukiwania lub rozpoznawania złóż kopalin oraz wydobywania kopalin ze złóż wykonywaną bez wymaganej koncesji oraz za działalność wykonywaną bez zatwierdzonego albo podlegającego zgłoszeniu projektu robót geologicznych, z wyjątkiem działalności wykonywanej w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej.

*) Zakładem jest wyodrębniony technicznie i organizacyjnie zespół środków służących bezpośrednio do wykonywania działalności określonej w art. 2 ust. 1 albo art. 86 Pgg, w tym wyrobiska górnicze, obiekty budowlane, urządzenia oraz instalacje.

W celu zapewnienia wykwalifikowanej kadry dla prowadzenia ruchu zakładów górniczych albo zakładów oraz funkcjonowania ratownictwa górniczego (stan na 31 grudnia 2024 r.):

- organy nadzoru górniczego (w niektórych przypadkach wyłącznie Prezes WUG) stwierdzają posiadanie kwalifikacji do wykonywania czynności osób kierownictwa i dozoru ruchu zakładów górniczych oraz zakładów;
- Prezes WUG stwierdza posiadanie kwalifikacji do wykonywania czynności: mierniczych górniczych, geologów górniczych, geofizyków górniczych oraz osób kierownictwa w podmiotach zawodowo trudniących się ratownictwem górniczym.

II. Zakres podmiotowy nadzoru i kontroli

Według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r., nadzorem i kontrolą urzędów górniczych objęte były 7 466 zakładów górniczych, w tym:

- 29 podziemnych zakładów górniczych, w tym:
 - 19 kopalń wydobywających węgiel kamienny, prowadzących działalność w 28 ruchach,
 - 2 kopalnie węgla kamiennego w likwidacji (w strukturach Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A.),
 - 1 kopalnia węgla kamiennego w budowie,
 - 3 kopalnie rud miedzi,
 - 1 kopalnia rud cynku i ołowiu w likwidacji,
 - 1 kopalnia soli,
 - 1 zakład górniczy wydobywający gips i anhydryt,
 - 1 zakład górniczy wydobywający wody lecznicze;
- 7 332 odkrywkowych zakładów górniczych, w tym:
 - 10 zakładów prowadzących działalność dotyczącą złóż kopalin objętych własnością górnictw (wśród nich 5 zakładów górniczych wydobywających węgiel brunatny, 3 zakłady wydobywające kruszywa z dna Bałtyku i 2 kopalnie gipsu),
 - 7 322 zakładów prowadzących działalność dotyczącą złóż kopalin objętych prawem własności nieruchomości gruntowej;
- 105 otworowych zakładów górniczych, w tym:
 - 9 zakładów górniczych ropy naftowej i gazu ziemnego, tj. 2 zakłady górnicze wydobywające kopaliny na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej, 2 zakłady górnicze funkcjonujące jako Orlen S.A. Oddział PGNiG w Sanoku i Orlen S.A. Oddział PGNiG w Zielonej Górze (obejmujące łącznie 52 kopalnie ropy naftowej lub gazu ziemnego oraz 7 podziemnych magazynów gazu ziemnego, w tym 2 – funkcjonujące poza krajowym systemem gazowniczym, w strukturze Oddziału w Zielonej Górze – podziemne magazyny gazu ziemnego zaazotowanego) oraz 5 zakładów górniczych funkcjonujących w strukturach innych podmiotów;
 - 2 zakłady górnicze soli, z czego 1 czynny (w zakładzie górniczym IKS „Solino” funkcjonują 2 kopalnie, tj. KSiPMRiP „Góra” oraz KS „Mogilno”), 1 w likwidacji (Oddział Górniczej Eksploatacji Otworowej „Barycz” KS Wieliczka);
 - 2 kopalnie siarki;
 - 85 zakładów górniczych wydobywających wody lecznicze, termalne i solanki;
 - 4 zakłady górnicze eksploatujące metan z pokładów węgla;
 - 2 kawernowe podziemne magazyny gazu (KPMG Mogilno oraz KPMG Kosakowo);
 - 1 podziemne składowisko odpadów w likwidacji („Otyń”).

Nadzorem i kontrolą objęte były również 224 inne zakłady, w tym:

- 21 zakładów prowadzących działalność określoną w art. 2 ust. 1 Pgg (wśród nich m.in. Centralny Zakład Odwadniania Kopalń, funkcjonujący jako Oddział Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A., oraz 2 zakłady wykonujące drażenie tuneli);
- 203 zakłady wykonujące roboty geologiczne, o których mowa w art. 86 Pgg.

Ponadto nadzorowano 4 003 oddziały podmiotów usługowych wykonujących w zakresie swej działalności zawodowej czynności powierzone im w ruchu zakładów górniczych, zatrudniających ogółem 48 405 pracowników (liczba oddziałów podmiotów usługowych ma charakter szacunkowy ze względu na powtarzalność realizowanych usług w ramach kilku zakładów). Nadzorem i kontrolą urzędów górniczych objęte były również jednostki organizacyjne trudniące się szkoleniem osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego albo zakładu oraz 3 podmioty zawodowo trudniące się ratownictwem górnictwem.

We wszystkich nadzorowanych zakładach górniczych, zakładach i podmiotach zatrudnionych było 164 001 pracowników, w tym 92 407 pracowników w kopalniach węgla kamiennego.

1. Cele urzędów górniczych i najważniejsze zadania służące ich realizacji w roku 2024

Nadzór górniczy w Polsce definiuje swoje cele priorytetowe, kierunki działania oraz zadania konieczne dla realizacji celów w zatwierdzonej przez Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego kilkuletniej strategii. Rok 2024 był pierwszym rokiem, w którym realizowana była „Strategia działania urzędów górniczych na lata 2024–2027”. W Strategii tej sformułowano następujące cele:

- „Poprawa bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia pracowników”;
- „Ograniczenie liczby wypadków i niebezpiecznych zdarzeń związanych z transportem materiałów i przewozem ludzi”;
- „Ochrona elementów środowiska, w tym złóż kopalin, oraz podejmowanie działań dla zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego i ochrony obiektów budowlanych na terenach górniczych i pogórnich”;
- „Promocja kultury bezpieczeństwa oraz podnoszenie poziomu edukacji w zakresie bhp”.

Sposób realizacji celów priorytetowych został uszczegółowiony w „Planie działalności urzędów górniczych na rok 2024” oraz w „Planie działalności Wyższego Urzędu Górniczego na rok 2024”. W „Planie działalności urzędów górniczych na rok 2024” zdefiniowano 21 najważniejszych zadań służących realizacji celów określonych w strategii działania urzędów górniczych, natomiast w „Planie działalności Wyższego Urzędu Górniczego na rok 2024” określono 41 takich zadań. Każdemu z zadań przydzielono miernik pozwalający ocenić stopień jego realizacji.

„Plan działalności urzędów górniczych na rok 2024” był podstawą do sporządzenia rocznych planów pracy OUG, a „Plan działalności Wyższego Urzędu Górniczego na rok 2024” stanowił podstawę do sporządzenia rocznych planów pracy komórek WUG. Plany pracy urzędów oraz komórek umożliwiły przełożenie zadań wynikających z planów działalności na konkretne czynności pracowników funkcjonujących w strukturze urzędów oraz komórek.

Raporty z wykonania planów pracy OUG i komórek WUG wykazały satysfakcjonujący poziom wypełnienia zadań służących realizacji celów zdefiniowanych w „Strategii działania urzędów górniczych na lata 2024–2027”. Wszystkie mierniki zdefiniowane w „Planie działalności urzędów górniczych na rok 2024” oraz w „Planie działalności Wyższego Urzędu Górniczego na rok 2024” osiągnęły lub przekroczyły oczekiwane wartości.

2. Działalność podstawowa urzędów górniczych

2.1. Zatwierdzanie planów ruchu zakładów górniczych

Plany ruchu zakładów górniczych są sporządzane przez przedsiębiorcę, odrębnie dla każdego zakładu górniczego. Plany te, sporządzane, co do zasady, z uwzględnieniem warunków określonych w koncesji oraz w projekcie zagospodarowania złoża, m.in. określają szczegółowe przedsięwzięcia niezbędne w celu zapewnienia:

- wykonywania działalności objętej koncesją;
- bezpieczeństwa powszechnego;
- bezpieczeństwa pożarowego;
- bezpieczeństwa osób przebywających w zakładzie górnym, w szczególności dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy;

- racjonalnej gospodarki złożem;
- ochrony elementów środowiska;
- ochrony obiektów budowlanych;
- zapobiegania szkodom i ich naprawy.

W 2024 r. dyrektorzy OUG wydali łącznie 1845 pozytywnych dla wnioskodawców decyzji dotyczących planów ruchu zakładów górniczych, w tym 909 decyzji w sprawie zatwierdzenia planów ruchu oraz 936 decyzji w sprawie zatwierdzenia dodatków do planów ruchu. Szczegółowe dane dotyczące liczby zatwierdzonych planów ruchu oraz dodatków do planów ruchu przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Liczba planów ruchu i dodatków do planów ruchu zatwierdzonych w 2024 r.

Urząd górniczy	Liczba planów ruchu	Liczba dodatków do planów ruchu	Ogółem
OUG w Gdańsku	46	17	63
OUG w Katowicach	58	140	198
OUG w Kielcach	67	38	105
OUG w Krakowie	112	111	223
OUG w Krośnie	64	127	191
OUG w Lublinie	58	77	135
OUG w Poznaniu	226	100	326
OUG w Rybniku	48	171	219
OUG w Warszawie	119	40	159
OUG we Wrocławiu	111	115	226
Razem	909	936	1845

2.2. Dopuszczanie i kontrola wyrobów stosowanych w zakładach górniczych

W zakresie swoich kompetencji Prezes WUG sprawuje nadzór i kontrolę nad wyrobami stosowanymi w zakładach górniczych.

Prezes WUG, w drodze decyzji administracyjnej, dopuszcza do stosowania w ruchu zakładu górnego następujące wyroby:

- elementy górniczych wyciągów szybowych;
- głowice eksploatacyjne (wydobywcze) wraz z systemami sterowania, z wyłączeniem głowic podmorskich, stosowane w zakładach górniczych wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi;
- maszyny i urządzenia transportu poziomego, tj. urządzenia transportu linowego, kolejki podwieszane, kolejki spągowe oraz ich podzespoły, a także wozy do przewozu osób i wozy specjalne oraz pojazdy z napędem spalinowym do przewozu osób;
- maszyny i urządzenia elektryczne oraz aparaturę łączeniową na napięcie powyżej 1 kV prądu przemiennego lub powyżej 1,5 kV prądu stałego;
- systemy łączności, bezpieczeństwa i alarmowania;
- zintegrowane systemy sterowania kompleksów wydobywczych i przodkowych;
- taśmy przenośnikowe;
- sprzęt strzałowy (w zakresie dotyczącym urządzeń do mechanicznego wytwarzania i ładowania materiałów wybuchowych oraz wozów i pojazdów do przewożenia lub przechowywania środków strzałowych).

Wykonując swoje ustawowe zadania, Prezes WUG wydał w roku 2024:

- 127 decyzji o dopuszczeniu wyrobów przeznaczonych do stosowania w zakładach górniczych w obszarze energomechanicznym oraz górniczym;
- 73 decyzje zmieniające warunki stosowania wyrobów, określone we wcześniejszych decyzjach o dopuszczeniu wyrobów;
- 6 decyzji umarzających postępowanie w sprawie dopuszczenia wyrobu do stosowania w zakładach górniczych wobec braku przedmiotowości wniosku albo wycofania wniosku przez wnioskodawcę;
- 25 postanowień zobowiązujących producentów do przeprowadzenia w ruchu zakładu górniczego prób wyrobów w celu potwierdzenia prawidłowości przyjętych rozwiązań konstrukcyjnych.

W zakładach górniczych, oprócz wyrobów dopuszczonych do stosowania, stosuje się m.in. wyroby spełniające wymagania dotyczące oceny zgodności zawarte w dyrektywach lub rozporządzeniach Parlamentu Europejskiego i Rady:

- dyrektywie 2006/42/WE z dnia 17 maja 2006 r. w sprawie maszyn;
- dyrektywie 2000/14/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 8 maja 2000 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw Państw Członkowskich odnoszących się do emisji hałasu do środowiska przez urządzenia używane na zewnątrz pomieszczeń;
- dyrektywie 2014/28/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku i kontroli materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego;
- dyrektywie 2014/29/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku prostych zbiorników ciśnieniowych;
- dyrektywie 2014/30/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do kompatybilności elektromagnetycznej;
- dyrektywie 2014/32/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku przyrządów pomiarowych;
- dyrektywie 2014/34/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do urządzeń i systemów ochronnych przeznaczonych do użytku w atmosferze potencjalnie wybuchowej;
- dyrektywie 2014/35/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku sprzętu elektrycznego przewidzianego do stosowania w określonych granicach napięcia;
- dyrektywie 2014/68/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku urządzeń ciśnieniowych;
- rozporządzeniu 2016/425 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie środków ochrony indywidualnej;
- rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1628 z dnia 14 września 2016 r. w sprawie wymogów dotyczących wartości granicznych emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych oraz homologacji typu w odniesieniu do silników spalinowych wewnętrznego spalania przeznaczonych do maszyn mobilnych nieporuszających się po drogach.

Prezes WUG jest wyspecjalizowanym organem kontroli wyrobów oraz organem nadzoru rynku w rozumieniu przepisów dotyczących oceny zgodności i nadzoru rynku, w odniesieniu do wyrobów podlegających ocenie zgodności, wprowadzonych do obrotu i przeznaczonych do stosowania w ruchu zakładu górniczego.

W związku z powyższym WUG prowadzi:

- kontrole spełniania przez wyroby wymagań lub w zakresie stwarzania przez te wyroby zagrożeń;
- postępowania administracyjne w zakresie wprowadzonych do obrotu lub oddanych do użytku wyrobów niezgodnych z wymaganiami lub zgodnych z wymaganiami, a mimo to stwarzających zagrożenie w trakcie użytkowania zgodnego z przeznaczeniem.

W ramach nadzoru rynku w 2024 r. przeprowadzono 20 kontroli wyrobów, w tym 14 kontroli w zakresie maszyn i urządzeń, 2 kontrole dotyczące materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego oraz 4 kontrole w zakresie środków ochrony indywidualnej.

Ponadto Prezes WUG jest organem nadzoru rynku w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o systemach homologacji typu UE i nadzoru rynku silników spalinowych przeznaczonych do maszyn mobilnych nieporuszających się po drogach w zakresie silników zamontowanych w maszynach mobilnych nieporuszających się po drogach, stosowanych w ruchu zakładu górniczego.

2.3. Wydawanie pozwoleń i zezwoleń

Materiały wybuchowe

W zakładach górniczych mogą być stosowane materiały wybuchowe przeznaczone do użytku cywilnego (środki strzałowe w rozumieniu Pgg) oraz sprzęt strzałowy, tj. wyroby służące do bezpiecznego:

- przewożenia środków strzałowych;
- przenoszenia środków strzałowych;
- przechowywania środków strzałowych;
- sporządzania materiałów wybuchowych;
- wprowadzania materiałów wybuchowych;
- wprowadzania ładunków materiału wybuchowego;
- konstruowania obwodów strzałowych;
- sprawdzania obwodów strzałowych;
- odpalania ładunków materiałów wybuchowych;
- wykonywania więcej niż jednej czynności wymienionej powyżej.

W roku 2024 dyrektorzy OUG wydali łącznie 6 pozwoleń na nabywanie, przechowywanie, używanie materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego lub na wytwarzanie materiałów wybuchowych metodą *in situ* oraz 35 pozwoleń na przechowywanie i używanie sprzętu strzałowego.

Prezes WUG nadaje także numery identyfikacyjne materiałom wybuchowym przeznaczonym do użytku cywilnego (z wyłączeniem wyrobów pirotechnicznych oraz materiałów niebezpiecznych klasy 4.1) i wpisuje je do rejestru. W roku 2024 wydano 9 świadectw nadania takich numerów identyfikacyjnych. Aktualny rejestr materiałów wybuchowych przeznaczonych do użytku cywilnego udostępniany jest na bieżąco w Biuletynie Informacji Publicznej WUG (dalej: BIP WUG).

Oddanie do ruchu obiektów, maszyn i urządzeń zakładu górniczego oraz ścian i oddziałów

W roku 2024 Prezes WUG wydał w drodze decyzji administracyjnych 66 pozwoleń na oddanie do ruchu podstawowych obiektów, maszyn i urządzeń podziemnych zakładów górniczych. Decyzje dotyczyły:

- 24 górniczych wyciągów szybowych;
- 3 stacji wentylatorów głównych;
- 20 central systemu ogólnozakładowej łączności telefonicznej i central metanometrycznych;
- 19 urządzeń, instalacji i sieci elektroenergetycznych wysokiego i średniego napięcia zasilających obiekty, maszyny i urządzenia obiektów podstawowych.

Natomiast dyrektorzy OUG wydali, w drodze decyzji, 32 pozwolenia na oddanie do ruchu w zakładzie górniczym podstawowych obiektów, maszyn, urządzeń oraz niektórych ścian i oddziałów. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli 2.

Zgody na odstąpienie od wymagań przewidzianych w przepisach prawa

W szczególnych przypadkach uzasadnionych warunkami bezpieczeństwa lub gdy jest to niezbędne do wprowadzenia postępu technicznego, przeprowadzenia prac naukowo-badawczych lub doświadczalnych, na podstawie art. 120 ust. 3 Pgg, Prezes WUG może wyrazić zgodę na odstąpienie przez przedsiębiorcę od określonych wymagań przewidzianych w przepisach określających szczegółowe wymagania dotyczące prowadzenia ruchu poszczególnych rodzajów zakładów górniczych oraz szczegółowe wymagania dotyczące przechowywania i używania środków strzałowych i sprzętu strzałowego w ruchu zakładu górniczego. Zgoda w tym zakresie wyrażana jest w drodze decyzji, na wniosek przedsiębiorcy, na czas oznaczony, nie dłuższy niż 5 lat.

W 2024 r. Prezes WUG wyraził zgodę na odstąpienie od wymagań przewidzianych w ww. przepisach, wydając 22 decyzje w zakresie prowadzenia ruchu poszczególnych rodzajów zakładów górniczych, dotyczących w szczególności:

- zagrożeń wentylacyjnych,
- zagrożenia sejsmicznego i tąpnięć,
- zagrożenia wodnego,

Tabela 2. Liczba wydanych w 2024 r. pozwoleń na oddanie do ruchu

Urząd górniczy	Wydane pozwolenia na oddanie do ruchu obiektów, maszyn i urządzeń	Wydane pozwolenia na oddanie do ruchu ścian prowadzonych w warunkach specjalnych oraz oddziałów eksploatujących partie złóż rud miedzi w warunkach specjalnych
OUG w Gdańsku	0	0
OUG w Katowicach	10	0
OUG w Kielcach	5	0
OUG w Krakowie	5	0
OUG w Krośnie	1	0
OUG w Lublinie	0	0
OUG w Poznaniu	2	0
OUG w Rybniku	5	1
OUG w Warszawie	0	0
OUG we Wrocławiu	0	3
WUG	66	0

- prowadzenia prac spawalniczych w podziemnych wyrobiskach górniczych,
- jazdy ludzi przenośnikami taśmowymi,
- urządzeń i instalacji elektroenergetycznych i teletechnicznych,
- wozów specjalnych do transportu paliw i środków smarnych,
- górniczych wyciągów szybowych,
- urządzeń i instalacji pompowni głównego odwadniania,
- innych zagadnień organizacyjnych i technicznych w ruchu zakładu górniczego,
- przechowywania i używania środków strzałowych i sprzętu strzałowego w ruchu zakładów górniczych.

Pozwolenia budowlane

Górnictwo jest obecnie jedyną gałęzią gospodarki, dla której ustawowe zadania z zakresu administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego wykonują organy specjalistyczne. W odróżnieniu od organów powszechnych, które tworzą odrębne struktury w zakresie administracji architektoniczno-budowlanej oraz nadzoru budowlanego, działalność organów nadzoru górniczego w tej dziedzinie obejmuje równolegle obydwa obszary zagadnień. Skalę działalności urzędów górniczych w sferze budownictwa obrazuje przede wszystkim liczba nadzorowanych na terenie całego kraju obiektów budowlanych zakładu górniczego. Według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. jest ich 11 618 (3 315 budynków i 8 303 budowle). Funkcjonują one w strukturach 599 zakładów górniczych.

Wykonując ustawowe zadania administracji architektoniczno-budowlanej, w 2024 r. organy nadzoru górniczego wydały łącznie 206 decyzji w sprawach o wydanie albo zmianę pozwolenia na wykonywanie robót budowlanych. Na tę liczbę składają się:

- 154 decyzje, których przedmiotem były roboty budowlane polegające na budowie, montażu i remoncie obiektów budowlanych;
- 52 decyzje dotyczące rozbiórki obiektów budowlanych zakładu górniczego;
- 8 decyzji o zmianie pozwolenia na budowę, w związku z zamiarem dokonania przez inwestora istotnych odstępstw od zatwierdzonego wcześniej projektu budowlanego;

- 1 decyzja o odmowie zatwierdzenia projektu zagospodarowania działki lub terenu oraz projektu architektoniczno-budowlanego i udzielenia pozwolenia na budowę.

Ponadto, w 19 przypadkach, na wniosek strony, umorzono postępowania.

Oprócz postępowań o wydanie pozwoleń, w 2024 r. urzędy górnicze prowadziły 408 postępowań w sprawach zgłoszeń robót budowlanych, z tego: 198 dokonanych na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2023 r. poz. 682, z późn. zm.), dotyczących budowy nowych obiektów budowlanych, 163 na podstawie art. 29 ust. 3 tej ustawy, dotyczące wykonania robót budowlanych, oraz 47 w trybie art. 31 ust. 1 tej ustawy, dotyczących rozbiórki obiektów budowlanych.

Po zakończeniu realizacji inwestycji (lub jej wyodrębnionej części) wydano 43 decyzje o pozwoleniu na użytkowanie obiektu budowlanego oraz przyjęto 112 zawiadomień o zakończeniu budowy obiektów budowlanych zakładu górniczego lub wykonywaniu robót budowlanych, dla których decyzja o pozwoleniu na użytkowanie nie jest wymagana.

W ramach uprawnień nadzoru budowlanego, w 2 przypadkach wstrzymano roboty budowlane prowadzone z naruszeniem przepisów prawa, a także wydano 1 decyzję nakazującą rozbiórkę obiektów budowlanych zakładu górniczego.

2.4. Badanie prawidłowości rozwiązań stosowanych w górnictwie lub przewidzianych do stosowania przez przedsiębiorców

Na podstawie art. 172 ust. 1 Pgg, przy wykonywaniu nadzoru i kontroli właściwy organ nadzoru górniczego może badać prawidłowość rozwiązań stosowanych lub przewidzianych do stosowania przez przedsiębiorcę. Właściwy organ nadzoru górniczego może, na podstawie art. 172 ust. 2 Pgg, w drodze decyzji, nakazać przedsiębiorcy sprawdzenie prawidłowości rozwiązań stosowanych lub przewidzianych do stosowania, a także określić sposób sprawdzenia.

Prawidłowość stosowanych rozwiązań technicznych sprawdzana była podczas kontroli prowadzonych w zakładach górniczych oraz w związku z badaniem przyczyn i okoliczności wypadków i awarii, a także niebezpiecznych zdarzeń zaistniałych w ruchu zakładów górniczych.

W roku 2024 organy nadzoru górniczego wydały 19 decyzji nakazujących przedsiębiorcom sprawdzenie prawidłowości stosowanych rozwiązań technicznych.

2.5. Gospodarka złożem, zagospodarowanie przestrzenne i ochrona środowiska

Opiniowanie projektów zagospodarowania złóż

Prawidłowe przedstawienie zagadnień dotyczących koncepcji eksploatacji w projektach zagospodarowania złóż i dodatkach do nich ma kluczowe znaczenie dla właściwego funkcjonowania zakładów górniczych, szczególnie w odniesieniu do bezpieczeństwa ruchu zakładu górniczego i jego załogi, bezpieczeństwa powszechnego i ochrony środowiska, a przede wszystkim dla racjonalnego gospodarowania zasobami złóż i efektywnego ich wykorzystania. Konieczność prawidłowego sporządzenia projektu zagospodarowania złoża wynika również z tego, że dokument ten stanowi podstawę do opracowania planu ruchu zakładu górniczego i projektów technicznych eksploatacji. Z tego też powodu, na mocy art. 23 ust. 2b ustawy – Prawo geologiczne i górnicze, udzielenie koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż, z wyłączeniem złóż węglowodorów, wymaga opinii właściwego organu nadzoru górniczego w zakresie projektu zagospodarowania złoża. Zgodnie zaś z art. 107 ust. 2a ustawy Pgg, w przypadku gdy dodatek do projektu zagospodarowania złoża dotyczy złóż kopalin, o których mowa w art. 10 ust. 1 Pgg, z wyłączeniem złóż węglowodorów, organ koncesyjny przedkłada go do zaopiniowania właściwemu organowi nadzoru górniczego. Tak więc organy nadzoru górniczego pełnią rolę organu pomocniczego dla organów koncesyjnych i administracji geologicznej w procesie udzielania koncesji na wydobywanie kopalin i samego projektowania eksploatacji. W 2024 r. organy nadzoru górniczego zaopiniowały ogółem 265 projektów zagospodarowania złoża i 23 dodatki do tych projektów.

Ochrona zasobów złóż kopalin

Podstawowym zadaniem organów nadzoru górniczego w odniesieniu do gospodarki złożami kopalin w procesie ich wydobywania jest bezpośredni nadzór i kontrola nad ruchem zakładów górniczych. W tym też zakresie, w procesie opiniowania projektów zagospodarowania złóż, zatwierdzania planów ruchu zakładów górniczych oraz podczas prowadzonych kontroli, urzędy górnicze egzekwowały:

- realizację wymagań w zakresie wykorzystania zasobów złóż kopalin określonych w koncesjach oraz projektach zagospodarowania złóż;

- prawidłową i racjonalną gospodarkę złożami kopalin w procesie ich wydobywania oraz prawidłowe prowadzenie ewidencji zmian zasobów złóż w operatach ewidencyjnych zasobów złóż kopalin;
- sporządzanie, aktualizację i uzupełnianie dokumentacji mierniczo-geologicznej;
- rozpoznawanie i dokumentowanie warunków geologicznych zalegania złóż;
- prawidłową geologiczną obsługę zakładów górniczych.

Ogółem, w zakresie mierniczo-geologicznym pracownicy urzędów górniczych w 2024 r. wykonali 2 425 roboczodniówki kontrolne, skutkujące wydaniem szeregu decyzji i zaleceń pokontrolnych oraz zastosowaniem środków represyjnych.

Uzgodnianie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r. poz. 977, z późn. zm.), projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego – w odniesieniu do zagospodarowania terenów górniczych – wymaga uzgodnienia z właściwym organem nadzoru górniczego. W 2024 r. dyrektorzy OUG uzgodnili 298 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W prowadzonych w tych sprawach postępowaniach zwracano uwagę, aby projektowane rozwiązania planistyczne z jednej strony umożliwiały wykonywanie przez przedsiębiorców górniczych uprawnień wynikających z koncesji na wydobywanie kopalin, a z drugiej zapewniały zachowanie warunków bezpieczeństwa ludzi i ochrony środowiska na terenach objętych wpływami eksploatacji. W ogólnej liczbie uzgodnień nikły udział miały uzgodnienia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów górniczych lub ich fragmentów, sporządzanych w trybie art. 104 ust. 2 Pgg. W 2024 r. organy nadzoru górniczego uzgodniły tylko 12 takich planów. Należy zaznaczyć, że ogółem do urzędów górniczych wpłynęło prawie 2 400 takich spraw, które nie zawsze wymagały wydania uzgodnienia, z uwagi na brak terenów górniczych, i zostały załatwione przez milczącą zgodę, pozostawiono sprawy bez rozpoznania lub odmówiono uzgodnienia. Do niektórych spraw wydano informacje o przyjęciu do wiadomości informacji o przystąpieniu do sporządzania planu miejscowego.

Opiniowanie projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Na mocy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, dla obszaru w granicach administracyjnych gminy sporządza się „Plan ogólny gminy”, który jest aktem prawa miejscowego i stanowi istotny element polityki urbanistycznej. Sporządzając plan ogólny, uwzględnia się m.in. zagrożenia dla bezpieczeństwa ludności i jej mienia oraz występowanie: obszarów zagrożeń geologicznych, udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych i terenów górniczych. W planie przedstawia się też obiekty lub obszary, dla których w złożach kopalin wyznacza się filar ochronny oraz obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji. Organ nadzoru górniczego uczestniczą w procesie tworzenia planów ogólnych gmin obejmujących tereny górnicze. W 2024 r. wydały 386 uzgodnień odnoszących się do tych opracowań planistycznych. Należy zaznaczyć, że ogółem do urzędów górniczych wpłynęło prawie 1 488 takich spraw, które nie zawsze wymagały wydania uzgodnienia. Z uwagi na brak terenów górniczych sprawy te zostały załatwione przez milczącą zgodę, pozostawiono je bez rozpoznania lub odmówiono uzgodnienia. Do niektórych spraw wydano informacje o przyjęciu do wiadomości informacji o przystąpieniu do sporządzania planu ogólnego.

Uzgodnianie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania na terenach górniczych

Celem uzgodnienia warunków zabudowy terenu przez organy nadzoru górniczego jest określenie wpływów dokonanej i planowanej eksploatacji górniczej, które powinny być brane pod uwagę w fazie projektowania i realizacji inwestycji, dla zapewnienia bezpieczeństwa konstrukcji obiektu, a także minimalizowania uciążliwości podczas jego użytkowania. W 2024 r., w oparciu o przepisy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, wydano 2 219 postanowień uzgadniających zamierzenia budowlane na terenach górniczych (553 w sprawach lokalizacji inwestycji celu publicznego i 1 666 dotyczących warunków zabudowy). Łącznie, na podstawie przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, do urzędów górniczych skierowano 6 685 spraw, które nie zawsze kończyły się postanowieniami. W niektórych przypadkach odmawiano uzgodnienia, udzielano informacji o braku terenów górniczych, pozostawiano sprawę bez rozpoznania lub przekazywano do właściwego organu.

Dyrektorzy OUG zaopiniowali także 266 inwestycji realizowanych na terenach górniczych w trybie przepisów „specustaw”. Najwięcej, bo 135 opinii wydano dla przedsięwzięć objętych ustawą z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 311). Drugą grupą pod względem ilości wydanych opinii były przedsięwzięcia objęte ustawą z dnia 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu (Dz. U. z 2024 r. poz. 1286, z późn. zm.), dla których wydano 48 opinii. Opiniowano też inwestycje realizowane na podstawie:

- ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 697) – 14 opinii;
- ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w zakresie sieci przesyłowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1199) – 25 opinii;
- ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. o ułatwieniach w przygotowaniu i realizacji inwestycji mieszkaniowych oraz inwestycji towarzyszących (Dz. U. z 2024 r. poz. 195) – 38 opinii;
- ustawy z dnia 8 lipca 2010 r. o szczególnych zasadach przygotowania do realizacji inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 274) – 2 opinie;
- ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie Krajowego Centrum Przetwarzania Danych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1501) – 2 opinie;
- ustawy z dnia 22 lutego 2019 r. o przygotowaniu i realizacji strategicznych inwestycji w sektorze naftowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1839) – 2 opinie.

W 2024 r. nie opiniowano inwestycji realizowanych na podstawie ustawy z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 604, z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 12 lutego 2009 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie lotnisk użytku publicznego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1464).

Ponadto, na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112, z późn. zm.) – głównie na wniosek inwestorów i projektantów – dyrektorzy OUG wydali 175 informacji o warunkach górniczo-geologicznych dla zamierzeń inwestycyjnych na terenach górniczych. W zakresie zagospodarowania terenów górniczych, na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 278), organy nadzoru górniczego zaopiniowały również 19 projektów gminnych programów rewitalizacji.

Niezależnie od powyższych uzgodnień, w roku 2024 na wniosek strony, w trybie dostępu do informacji publicznej, wydano 965 informacji o warunkach geologiczno-górniczych, które wynikały z zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego czy decyzji o warunkach zabudowy lub innych aktów prawa miejscowego, a w 134 sprawach odmówiono wydania takiej informacji.

Opiniowanie projektów zadań proekologicznych w górnictwie

Na podstawie art. 411 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54, 834, 1089, 1222) Prezes WUG opiniuje wnioski o dofinansowanie przedsięwzięć o charakterze proekologicznym. Środki na ten cel przyznawane są w formie dotacji lub w formie pożyczki ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W 2024 r. wydano 24 opinie i stanowiska dotyczące wniosków o dofinansowanie takich przedsięwzięć, a także ich zmiany, złożonych przez następujące podmioty:

- Centralną Stację Ratownictwa Górniczego S.A. – wnioski dotyczące dofinansowania w formie dotacji dla przedsięwzięć:
 - ▶ „Zakup urządzenia do pozyskiwania azotu z powietrza atmosferycznego”,
 - ▶ „Zakup mikrochromatografów gazowych”,
 - ▶ „Zakup przewoźnego wyciągu ratowniczego”;
- Jastrzębską Spółkę Węglową S.A. – wnioski dotyczące dofinansowania:
 - ▶ w formie dotacji dla przedsięwzięcia pn. „Dostawa i uruchomienie układów kogeneracyjnych 4x1,2 MWe w KWK »Knurów-Szczygłowice« – Ruch Szczygłowice”,
 - ▶ w formie pożyczki dla przedsięwzięcia pn. „Dostawa i uruchomienie układów kogeneracyjnych 4x1,2 MWe w KWK »Knurów-Szczygłowice« – Ruch Szczygłowice”,
 - ▶ w formie dotacji dla przedsięwzięcia pn. „Budowa układów kogeneracyjnych 6x1,2 MWe na terenie szybu VI KWK Budryk”,
 - ▶ w formie pożyczki dla przedsięwzięcia pn. „Budowa układów kogeneracyjnych 6x1,2 MWe na terenie szybu VI KWK Budryk”;
- Kopalnię Soli „Bochnia” Sp. z o.o. – wniosek o zwiększenie zakresu finansowania przedsięwzięcia pn. „Zabudowa przy szybie Trinitatis stacji do kondensacyjnego osuszania powietrza wlotowego do wyrobisk dołowych Kopalni Soli Bochnia”;
- Spółkę Restrukturyzacji Kopalń S.A. – wnioski dotyczące przedsięwzięć:
 - ▶ „Rekultywacja zalewiska »G« i łącznika »E« z »G« w Brzeszczach”,
 - ▶ „Likwidacja zapożarowania oraz rekultywacja techniczna i biologiczna zwałowiska »Wrzosek I« w Pszowie”;

- Kopalnię Soli „Kłodawa” S.A. – wnioski dotyczące dofinansowania:
 - w formie dotacji dla przedsięwzięcia pn. „Zakup i montaż kombajnu wydobywczego typu »Continuous Miner« wraz z modernizacją infrastruktury na terenie Kopali Soli »Kłodawa« S.A.”,
 - w formie pożyczki dla przedsięwzięcia pn. „Zakup i montaż kombajnu wydobywczego typu »Continuous Miner« wraz z modernizacją infrastruktury na terenie Kopali Soli »Kłodawa« S.A.”,
 - w formie dotacji dla przedsięwzięcia pn. „Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych poprzez zakup i montaż kombajnu wydobywczego typu »Continuous Miner« wraz z modernizacją infrastruktury na terenie Kopalni Soli »Kłodawa« S.A.”,
 - w formie pożyczki dla przedsięwzięcia pn. „Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych poprzez zakup i montaż kombajnu wydobywczego typu »Continuous Miner« wraz z modernizacją infrastruktury na terenie Kopalni Soli »Kłodawa« S.A.”;
- Główny Instytut Górnictwa – Państwowy Instytut Badawczy – wnioski o dofinansowanie w formie dotacji przedsięwzięć pn.:
 - „Pilotażowy System obserwacji zmian jakości wód powierzchniowych wraz z modelem predykcyjnym skutków ograniczania odwadniania zakładów górniczych”,
 - „Zasady likwidacji kopalń węgla kamiennego w aspekcie ograniczenia emisji metanu do atmosfery”,
 - uzupełnienie wniosku: „Opracowanie metody oceny hałasu w otoczeniu zakładu górniczego dla poprawy klimatu akustycznego”,
 - „Metodyka ograniczania zagrożenia zapadliskowego i zawodnienia powierzchni terenu w warunkach piętrzenia wód podziemnych w procesie likwidacji zakładów górniczych”,
 - „Rejonizacja potencjalnego zagrożenia zapadliskowego w obszarach pogórnich i górniczych polskiej części Górnośląskiego Zagłębia Węglowego”,
 - uzupełnienie wniosku: „System zdalnego monitoringu stanu termicznego zwałowisk odpadów powęglowych”,
 - uzupełnienie wniosku: „Rejonizacja zagrożenia zapadliskowego w obszarach pogórnich i górniczych polskiej części Górnośląskiego Zagłębia Węglowego”;
- Instytut Technologii Paliw i Energii w Zabrze – uzupełnienie wniosku „Zagospodarowanie odpadów i terenów pogórnich zdegradowanych działalnością na rzecz produkcji wodoru, syntetycznych kruszyw oraz innych produktów”;
- Wyższy Urząd Górniczy w Katowicach – wniosek o dofinansowanie w formie dotacji przedsięwzięcia pn. „Weryfikacja zagrożenia i wskazanie docelowych metod prewencji w odniesieniu do wybranych rejonów, w których zinwentaryzowane zostały dawne wyrobiska górnicze mające połączenie z powierzchnią (szyby, szybiki, sztolnie, upadowe)”.

Opiniowanie kierunków rekultywacji terenów zdegradowanych działalnością górniczą

Obowiązek opiniowania przez organy nadzoru górniczego decyzji w sprawach rekultywacji gruntów po działalności górniczej wynika z art. 22 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 82). W postępowaniach dotyczących rekultywacji gruntów po działalności górniczej organy te uczestniczą w bardzo szerokim zakresie. W 2024 r. wydano ogółem 1 020 postanowień w tych sprawach, w tym 521 dotyczących uznania rekultywacji za zakończoną.

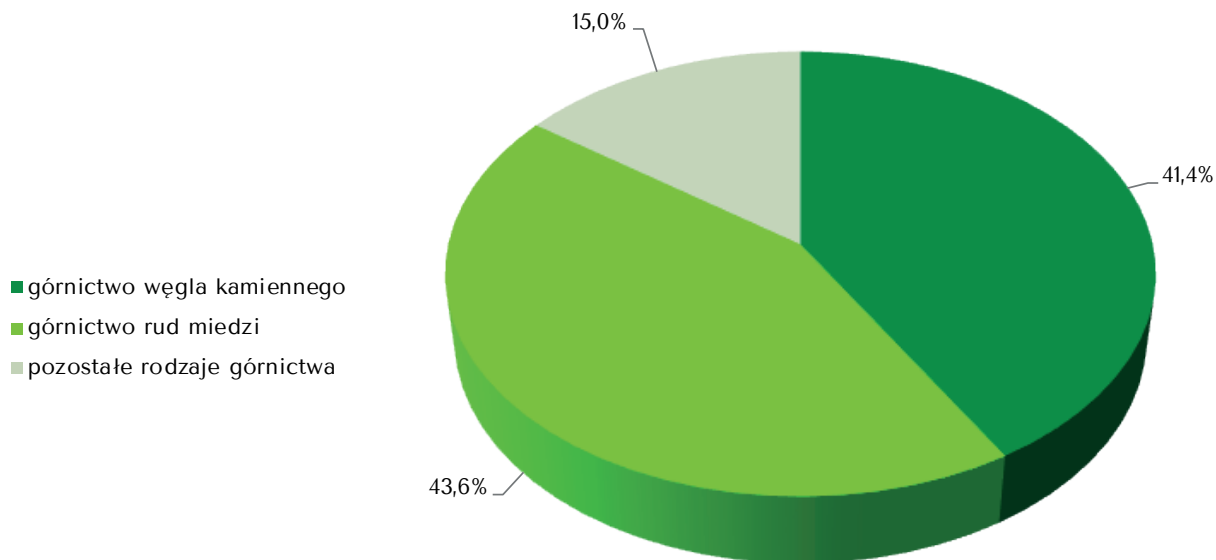
Opiniowanie programów gospodarowania odpadami wydobywczymi

Zgodnie z art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2336), decyzje zatwierdzające programy gospodarowania odpadami wydobywczymi wydaje się po zasięgnięciu opinii m.in. właściwego dyrektora OUG. W 2024 r. organy nadzoru górniczego wydały 49 postanowień w sprawach dotyczących zatwierdzenia programu gospodarowania odpadami wydobywczymi.

Ograniczenie szkodliwych oddziaływań górnictwa na środowisko

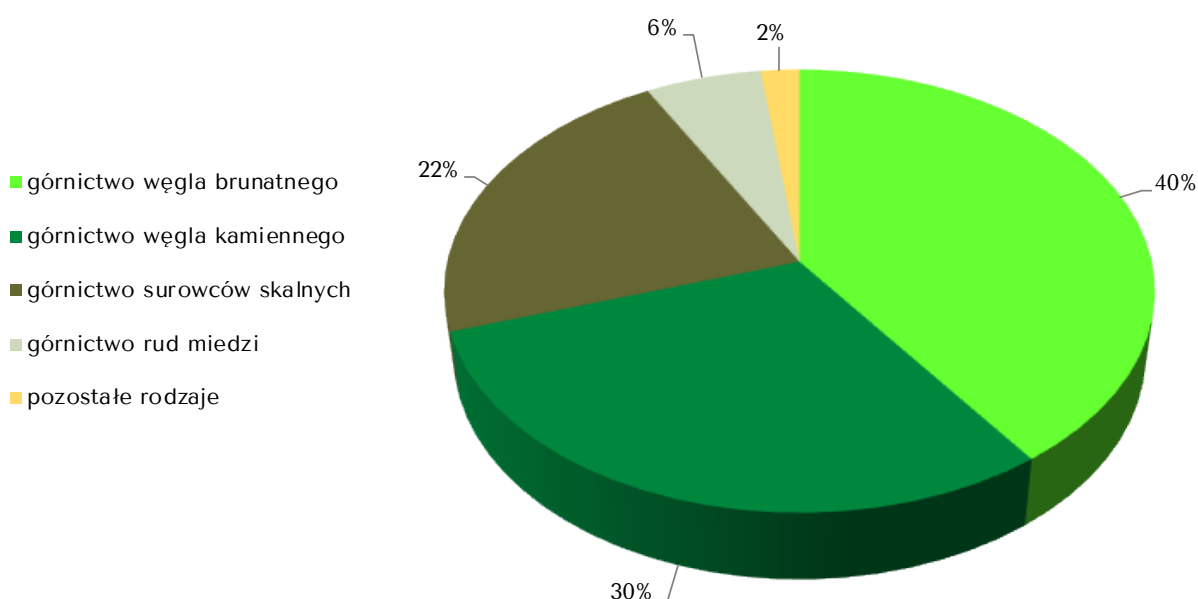
W 2024 r., na podstawie danych za 2023 r., opracowano raporty w sprawie: gospodarki odpadami wydobywczymi, zagospodarowania wód kopalnianych oraz rekultywacji terenów zdegradowanych działalnością górniczą.

W 2023 r. zakłady górnicze objęte raportem wytworzyły 65,9 mln ton odpadów wydobywczych. W porównaniu do roku 2022 stanowi to wzrost o 0,5 mln ton. Procentowy udział odpadów przypadających na poszczególne rodzaje górnictwa przedstawiono na rysunku 1. Największa ilość odpadów, bo 43,6% (28,7 mln ton) wytworzona

Rys. 1. Procentowy udział odpadów wytworzonych przez zakłady górnicze w 2023 r., w rozbiciu na poszczególne gałęzie górnictwa

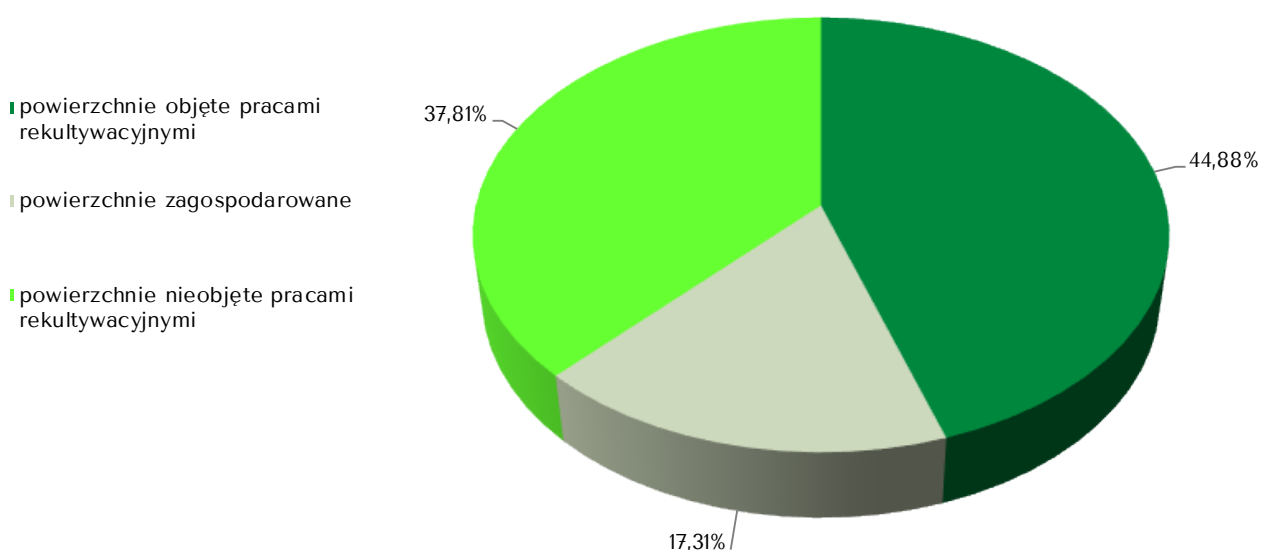
została w górnictwie rud miedzi, analogicznie jak w roku 2022. Nieco mniej odpadów, 41,4% (tj. 27,3 mln ton), powstało w kopalniach węgla kamiennego, w tym w kopalniach zlokalizowanych w Górnośląskim Zagłębiu Węglowym – 21,9 mln ton, a w kopalni Lubelski Węgiel „Bogdanka” S.A. w Lubelskim Zagłębiu Węglowym – 5,4 mln ton. W porównaniu z 2022 r. ilość odpadów wytworzonych w górnictwie węgla kamiennego wzrosła o 0,6 mln ton. Z uwagi trwający proces likwidacji, w górnictwie rud cynku i ołowiu od 2022 roku nie powstają już odpady wydobywcze. Pozostałe gałęzie górnictwa wytworzyły łącznie 9,9 mln ton (15,0%) odpadów wydobywczych. Są to przede wszystkim zakłady górnicze eksploatujące surowce skalne. W 2023 r. ta grupa zakładów wytworzyła o 0,1 mln ton mniej odpadów niż w 2022 r. Ponadto, w 2023 r. przychód mas ziemnych lub skalnych (w tym nadkładu), niepodlegających ustawie o odpadach, wyniósł 275,5 mln ton, co stanowi 80,7% całości nieprzydatnego materiału skalnego wydobytego w górnictwie. Masy te stanowił w 90,8% (tj. 250,2 mln ton) nadkład usuwany w trakcie eksploatacji węgla brunatnego.

Rys. 2. Bilans dopływów wód z poszczególnych rodzajów górnictwa w 2023 r.

Dopływające do wyrobisk wody kopalniane stanowią istotne zagrożenie dla pracujących ludzi oraz istniejącej infrastruktury zakładów górniczych oraz zakładów, dlatego proces odwodnienia podlega nadzorowi urzędów górniczych. Ujęte w systemach odwadniania zakładu górniczego wody są podczyszczane, a następnie wypompowywane poza teren nadzorowanych zakładów górniczych. Służby geologiczne tych zakładów badają okresowo chemizm dopływających wód kopalnianych i bilansują ich ilość. W ujęciu prawnym proces odwadniania zakładu górniczego jest rozumiany jako tzw. usługa wodna, której realizacja wymaga od przedsiębiorcy sporządzenia właściwej dokumentacji hydrogeologicznej, następnie uzyskania oceny wodnoprawnej, a w końcowym etapie pozwolenia wodnoprawnego, gdzie właściwy organ określa m.in. szczegółowe warunki odwodnienia zakładu górniczego. Według danych za 2023 r., w systemach odwadniania nadzorowanych zakładów górniczych i zakładów ujęto, a następnie wypompowano niespełna 2,1 mln m³/d wód kopalnianych z dopływów naturalnych oraz wód technologicznych, pochodzących z następujących rodzajów górnictwa: węgla brunatnego – 40%, węgla kamiennego – 30%, surowców skalnych – 22%, rud miedzi – 6% oraz pozostałych – 2% (rys. 2). Ujmowane przez nadzorowane zakłady górnicze dopływy naturalne stanowią tzw. „wody słodkie” o mineralizacji ogólnej nieprzekraczającej 1 mg/dm³ oraz tzw. „wody zasolone”. Dopływ wód słodkich wynosił w 2023 r. niespełna 1,5 mln m³/d i występował głównie w odkrywkowych zakładach: węgla brunatnego – 58% oraz surowców skalnych – 30%. Natomiast pozostała ilość ujęta została w górnictwie podziemnym: węgla kamiennego – 11%, rud miedzi oraz likwidowanego rud cynku i ołowiu – 1%. Z kolei według danych za 2023 r., dopływ wód zasolonych przekraczał 0,6 mln m³/d i był rejestrowany głównie w górnictwie podziemnym: węgla kamiennego – 72%, rud miedzi – 20%, likwidowanym rud cynku i ołowiu – 4% oraz pozostałych kopalni – 4%. Wypompowywane wody kopalniane podlegały częściowo wykorzystaniu w ruchu zakładów górniczych pod ziemią i na powierzchni. W polskim górnictwie wykorzystaniu poddano ponad 14% wypompowywanych wód kopalnianych. Nadmiar niewykorzystanych wód kopalnianych był odprowadzany poza teren zakładów górniczych, w tym na podstawie pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków do rzek. Najistotniejszym zanieczyszczeniem występującym w wodach kopalnianych pochodzących z odwadniania podziemnych zakładów górniczych jest ładunek soli (chlorków i siarczanów). W 2023 r. ujęto wraz z wodą kopalnianą i odprowadzono do wód powierzchniowych ponad 4,1 tys. ton/d ładunku soli pochodzącego z górnictwa węgla kamiennego. Część najbardziej zasolonych wód z górnictwa węgla kamiennego odprowadzana była z wykorzystaniem systemów retencyjnych (np. Kolektor Olza, Zbiornik Wola), a także podlegała zagospodarowaniu w odsalarni Dębieńsko, a pozostała ilość odprowadzana została do rzek. W górnictwie rud miedzi ujęto wraz z wodami kopalnianymi ponad 4,4 tys. ton/d ładunku soli. Wody te po zakończeniu procesów technologicznych były odprowadzone do osadnika Żelazny Most, który znajduje się poza nadzorem urzędów górniczych. Wdrożono również możliwość podziemnego retencjonowania najbardziej zasolonych wód kopalnianych.

Całkowita powierzchnia gruntów zajętych pod działalność górnictwą według stanu na 31 grudnia 2023 r. wynosiła 39 430,2 ha. W stosunku do 2022 r., odnotowano spadek o 725,3 ha, tj. 1,81%. Największą część, bo 44,08% powierzchni całkowitej, użytkowało górnictwo węgla brunatnego. Górnictwo surowców skalnych i kruszyw naturalnych oraz górnictwo węgla kamiennego użytkowały odpowiednio: 38,97% oraz 12,24% powierzchni gruntów zajętych pod działalność górnictwą. Poza górnictwem ropy naftowej i gazu ziemnego, które użytkowało 2,36% powierzchni całkowitej, powierzchnia gruntów zajętych pod działalność górnictwą, użytkowana przez pozostałe rodzaje górnictwa (rud miedzi, cynku i ołowiu oraz siarka i sól), nie przekraczała 1% powierzchni całkowitej. Powierzchnia gruntów, które po zakończeniu działalności górniczej wymagały rekultywacji, w 2023 r. wynosiła 11 956,4 ha, co stanowiło 30,32% całkowitej powierzchni gruntów użytkowanych przez górnictwo. Stan zaawansowania rekultywacji gruntów i zagospodarowania terenów po działalności górniczej w odniesieniu do ogólnej powierzchni wymagającej rekultywacji przedstawiono na rys. 3.

Rys. 3. Stan zaawansowania rekultywacji gruntów i zagospodarowania terenów po działalności górniczej w odniesieniu do ogólnej powierzchni wymagającej rekultywacji (31 grudnia 2023 r.)

Ochrona obiektów budowlanych na terenach górniczych i pogórnich

Prowadzona przez przedsiębiorców górniczych eksploatacja kopalni, w szczególności metodą podziemną, skutkuje ujawnianiem się jej wpływów na powierzchnię i obiekty budowlane. Wpływy te charakteryzuje zróżnicowana wielkość oraz zasięg oddziaływania, w zależności od cech górotworu zalegającego nad wybranym złożem oraz charakterystyki dokonanej wcześniej i prowadzonej nadal eksploatacji. Ujawnianie się wpływów eksploatacji przejawia się w postaci: oddziaływań dynamicznych – wstrząsów górotworu oraz deformacji ciągłych, deformacji nieciągłych i zmian stosunków wodnych.

Przedsiębiorca jest obowiązany do prowadzenia ruchu zakładu górniczego w sposób zgodny z przepisami prawa, w szczególności na podstawie planu ruchu zakładu górniczego, z zapewnieniem zachowania bezpieczeństwa powszechnego, ochrony elementów środowiska oraz ochrony obiektów budowlanych. Przedsięwzięcia niezbędne w celu zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego, ochrony elementów środowiska, ochrony obiektów budowlanych, zapobiegania szkodom i ich naprawy są ujmowane przez przedsiębiorców górniczych w planach ruchu sporządzanych na podstawie art. 108 Pgg oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2017 r. w sprawie planów ruchu zakładów górniczych (Dz. U. poz. 2293 oraz z 2019 r. poz. 2192). W 2023 r. egzekwowano od przedsiębiorców górnictwa podziemnego wykonanie zaleceń określonych w „Wytocznych w zakresie minimalnych wymagań treści planów ruchu podziemnych zakładów górniczych w aspekcie ochrony powierzchni”. W trakcie kontroli w kopalniach węgla kamiennego sprawdzano zakres wykonywanych pomiarów geodezyjnych powierzchni w granicach terenu górniczego oraz zgodność mierzonych wskaźników deformacji z prognozami wpływów przedstawionymi w planach ruchu podziemnych zakładów górniczych.

W kontrolowanych w 2024 r. zakładach górniczych nie stwierdzono przekroczenia prognoz deformacji ciągłych opisanych w planach ruchu. W wyniku wykonanych kontroli zalecono bieżące (po każdym cyklu pomiarowym) prowadzenie analizy wyników pomiaru w stosunku do prognozowanych deformacji. Kontrola w zakładach górniczych w zakresie monitoringu oddziaływań dynamicznych (drgań gruntu generowanych wstrząsami górnictwymi) wykazała, że w zdecydowanej większości rejestrowane wartości parametrów drgań gruntu nie przekraczały prognoz opisanych w planach ruchu. W jednym przypadku w JSW S.A. KWK „Knurów-Szczygłowice” Ruch Szczygłowice, stwierdzono, że zarejestrowane na stanowisku pomiarowym parametry drgania gruntu przekroczyły prognozowane wartości; zalecono prowadzenie analizy przyczyn przekroczenia prognozy i aktualizację dokumentacji w tym zakresie.

WUG monitoruje działalność górnictwą w granicach filarów ochronnych i terenów chronionych z uwagi na ich szczególny charakter. Corocznie opracowywane są raporty ujmujące kierunki zmian w zakresie wydobywania węgla kamiennego i rud miedzi. W zależności od rodzaju eksploatowanej kopaliny wydobywanie z filarów ochronnych w 2023 roku wynosiło:

- dla węgla kamiennego 5,69 mln ton, z czego z zastosowaniem podsadzki hydraulicznej 0,062 mln ton;
- dla rud miedzi 1,28 mln ton, z czego z zastosowaniem podsadzki hydraulicznej 0,86 mln ton.

Z opracowanego w 2024 r. raportu, dotyczącego zakresu eksploatacji górnictw w 2023 r., wynika, że wydobywanie węgla kamiennego z zastosowaniem podsadzki hydraulicznej wyniosło jedynie 0,285 mln ton, co stanowi 0,7% wydobywania ogólnego. Od szeregu lat kopalnie węgla kamiennego prowadzą doszczelnianie zrobów zawalonych mieszaninami wodno-pyłowymi. Jest ono realizowane głównie w ramach profilaktyki przeciwpożarowej i jedynie w niewielkim stopniu może mieć znaczenie dla ograniczania wyżej wymienionych wpływów. Jak pokazuje praktyka, pustki w gruzowisku zawalonym wypełniane są w zakresie od 10% do 50%. Tego rodzaju zabiegi być może miałyby większe znaczenie przy znacznie większych ilościach mieszanin wprowadzonych do zrobów. Ilość odpadów ulokowanych w podziemnych wyrobiskach górniczych w 2023 r. wyniosła około 0,52 mln ton, przy porównywalnej do niej ilości 0,6 mln ton w 2022 r.

W górnictwie rud miedzi największy udział w wydobywaniu z filarów, podobnie zresztą jak w latach ubiegłych, miało wydobywanie z filarów ustanowionych dla miast i osiedli, osiągając wielkość 1,061 mln ton (w 2022 roku – 1,124 mln ton). W dalszej kolejności z filarów dla szybów i innych obiektów przemysłowych 0,217 mln ton (w 2022 roku – 0,452 mln ton) oraz dla stawów osadowych 0,006 mln ton (w roku 2022 – 0,513 mln ton). W powyższym zakresie niezmiennie przoduje O/ZG „Lubin”, gdzie eksploatacja prowadzona jest w granicach filarów ochronnych ustanowionych dla miasta Lubina oraz stawu osadowego Gilów.

2.6. Stwierdzanie i uznawanie kwalifikacji oraz nadawanie uprawnień

2.6.1. Stwierdzanie kwalifikacji

Wykonywanie niektórych czynności w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego wymaga stwierdzenia posiadania kwalifikacji, co następuje po przeprowadzeniu egzaminu. Na podstawie art. 58 ust. 2 Pgg, w 2024 r. Prezes WUG stwierdzał kwalifikacje m.in. kierowników ruchu podziemnych zakładów górniczych, mierników górniczych, geologów górniczych, geofizyków górniczych oraz kierowników w podmiotach zawodowo trudnią-

cych się ratownictwem górniczym – w oparciu o rozporządzenie Ministra Przemysłu z dnia 25 czerwca 2024 r. w sprawie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego (Dz. U. poz. 992).

W przypadku WUG właściwą w postępowaniach w sprawie stwierdzenia:

- kwalifikacji do wykonywania czynności w zakresie górnictwa oraz kwalifikacji do wykonywania czynności w zakresie ratownictwa górniczego jest komisja egzaminacyjna powołana zarządzeniem nr 21 Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego z dnia 1 sierpnia 2024 r. w sprawie powołania Komisji egzaminacyjnej dla stwierdzenia kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego (Dz. Urz. WUG z 2024 r. poz. 33); postępowanie kwalifikacyjne prowadzi Departament Górnictwa Podziemnego i Odkrywkowego;
- kwalifikacji do wykonywania czynności mierniczego górniczego oraz kwalifikacji do wykonywania czynności geologa górniczego jest komisja egzaminacyjna powołana zarządzeniem nr 22 Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego z dnia 1 sierpnia 2024 r. w sprawie powołania Komisji egzaminacyjnej dla stwierdzenia kwalifikacji mierniczego górniczego oraz kwalifikacji geologa górniczego (Dz. Urz. WUG z 2024 r. poz. 34); postępowanie kwalifikacyjne prowadzi Departament Ochrony Środowiska, Gospodarki Złożem i Wiertnictwa.

W 2024 r., w zakresie właściwości Prezesa WUG, stwierdzono kwalifikacje do wykonywania czynności:

- kierownika ruchu w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny – 11 osobom;
- kierownika ruchu w zakładach prowadzących działalność określoną w art. 2 ust. 1 Pgg – 3 osobom;
- mierniczego górniczego – 2 osobom;
- geologa górniczego – 14 osobom;
- geofizyka górniczego – 3 osobom;
- kierownika jednostki ratownictwa górniczego w podmiotach zawodowo trudniących się ratownictwem górniczym, wykonujących czynności dla podziemnych zakładów górniczych – 6 osobom;
- kierownika okręgowej stacji ratownictwa górniczego w podmiotach zawodowo trudniących się ratownictwem górniczym, wykonujących czynności dla podziemnych zakładów górniczych – 1 osobie;
- kierownika zawodowych pogotowi specjalistycznych w podmiotach zawodowo trudniących się ratownictwem górniczym, wykonujących czynności dla podziemnych zakładów górniczych – 1 osobie.

Wykazy osób, którym stwierdzono kwalifikacje do wykonywania czynności w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego, są zamieszczane (od 2012 r.) w BIP WUG oraz poszczególnych OUG.

W postępowaniach administracyjnych dotyczących stwierdzania kwalifikacji Prezes WUG jest organem II instancji, rozpoznającym:

- odwołania od decyzji dyrektorów OUG odmawiających dopuszczenia do egzaminu dla stwierdzenia posiadania kwalifikacji do wykonywania czynności w ruchu zakładu górniczego lub zakładu, określonych w art. 58 ust. 1 Pgg;
- zażalenia na postanowienia dyrektorów OUG odmawiające wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia posiadania kwalifikacji.

Działając jako organ II instancji, w 2024 r. Prezes WUG rozpoznał 4 odwołania od decyzji dyrektorów OUG. W wyniku rozpoznania tych odwołań Prezes WUG zdecydował o utrzymaniu w mocy trzech decyzji odmawiających dopuszczenia do egzaminu dla stwierdzenia posiadania kwalifikacji, natomiast w jednym wypadku uchylił decyzję dyrektora OUG i dopuścił kandydata do egzaminu przewidzianego dla stwierdzenia kwalifikacji. W stosunku do żadnego z ww. rozstrzygnięć nie została wniesiona skarga do sądu administracyjnego.

Ponadto udzielano licznych wyjaśnień dotyczących stwierdzania kwalifikacji, odpowiadając na pytania zarówno osób fizycznych, jak i przedsiębiorców górniczych.

2.6.2. Nadawanie uprawnień

Na podstawie art. 74 Pgg Prezes WUG nadaje uprawnienia rzeczoznawcy do spraw ruchu zakładu górniczego. Rzeczoznawcami mogą być zarówno osoby prawne, jak i osoby fizyczne.

W roku 2024 wydano 20 decyzji nadających te uprawnienia lub zmieniających (na wniosek strony) zakres decyzji wydanych w latach poprzednich, w następujących grupach:

- grupie I – maszyny wyciągowe: (a) część mechaniczna, (b) część elektryczna;
- grupie II – naczynia wyciągowe;
- grupie III – zawieszenia naczyni wyciągowych i lin wyciągowych;
- grupie IV – liny wyciągowe;

- grupie VI – koła linowe;
- grupie VIII – urządzenia do użytku w przestrzeniach zagrożonych wybuchem;
- grupie IX – urządzenia i sprzęt elektryczny: (a) kable i przewody, (b) elektronarzędzia, (c) sieci elektroenergetyczne;
- grupie X – urządzenia techniczne: (a) urządzenia ciśnieniowe, (b) urządzenia dźwignicowe, (c) urządzenia transportowe specjalne;
- grupie XII – roboty strzałowe;
- grupie XIII – obudowy kotwowe;
- grupie XIV – obudowy szybów;
- grupie XV – zagrożenie metanowe i pyłowe;
- grupie XVII – zagrożenie wodne;
- grupie XVIII – zagrożenie wyrzutem gazów i skał;
- grupie XIX – zagrożenie tąpnięciami;
- grupie XX – zagrożenie klimatyczne;
- grupie XXI – badanie rozwiązań technicznych poprzedzających wprowadzanie nowych systemów eksploatacji rud miedzi, cynku i ołowiu lub odmian tych systemów;
- grupie XXII – badanie rozwiązań technicznych i organizacyjnych dotyczących poszukiwania, rozpoznawania lub wydobywania węglowodorów ze złóż w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej.

Wykaz osób, którym nadano uprawnienia rzeczoznawcy do spraw ruchu zakładu górniczego jest zamieszczany (od 2012 r.) w BIP WUG.

2.6.3. Uznawanie kwalifikacji nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz w Ukrainie

Prezes WUG uznaje kwalifikacje do wykonywania górniczych zawodów regulowanych, działając na podstawie przepisów ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. z 2023 r. poz. 334), w ramach upoważnienia udzielonego rozporządzeniem Ministra Aktywów Państwowych z dnia 31 maja 2023 r. w sprawie upoważnienia do uznawania kwalifikacji do wykonywania górniczych zawodów regulowanych (Dz. U. poz. 1061).

Upoważnienie to obejmuje uznawanie przedmiotowych kwalifikacji nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państwach członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stronach umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej oraz w Ukrainie.

W 2024 r. Prezes WUG rozpoznał 11 wniosków o uznanie kwalifikacji do wykonywania górniczych zawodów regulowanych (w tym 4 wnioski obywateli Ukrainy). W wyniku pozytywnego rozpoznania Prezes WUG wydał w 2024 r. 9 decyzji, uznając kwalifikacje do wykonywania w Rzeczypospolitej Polskiej górniczego zawodu regulowanego w odniesieniu do:

- 1 osoby dozoru ruchu w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny w specjalności wiertniczej;
- 4 osób dozoru ruchu w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny w specjalności górniczej;
- 3 osób wyższego dozoru ruchu w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny w specjalności górniczej;
- 1 kierownika działu górniczego w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny.

W dwóch przypadkach Prezes WUG odmówił uznania kwalifikacji do wykonywania w Rzeczypospolitej Polskiej górniczego zawodu regulowanego – osoby dozoru ruchu w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny w specjalności górniczej.

Ponadto udzielano licznych odpowiedzi na pytania zarówno osób fizycznych, jak i przedsiębiorców górniczych, na temat zasad oraz procedury uznawania kwalifikacji do wykonywania górniczych zawodów regulowanych, w szczególności w zakresie uznawania górniczych zawodów regulowanych nabytych w Ukrainie.

2.7. Gromadzenie, archiwizacja oraz udostępnianie dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych

Biuro – Archiwum Dokumentacji Mierniczo-Geologicznej (dalej: Archiwum) realizuje zadania Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego (WUG) w zakresie gromadzenia, archiwizacji i udostępniania dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych, zgodnie z art. 166 ust. 1 pkt 3 Prawa geologicznego i górniczego (Pgg).

Dokumentacja mierniczo-geologiczna jest gromadzona i archiwizowana zgodnie z wymogami ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2020 r. poz. 164). Udostępnianie dokumentacji odbywa się na podstawie przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie. Ze względu na szczególny charakter, znaczenie dla bezpieczeństwa powszechnego oraz wartość historyczną, dokumentacja ta została zakwalifikowana do kategorii archiwalnej „A”, co oznacza, że jest przechowywana wiecznie.

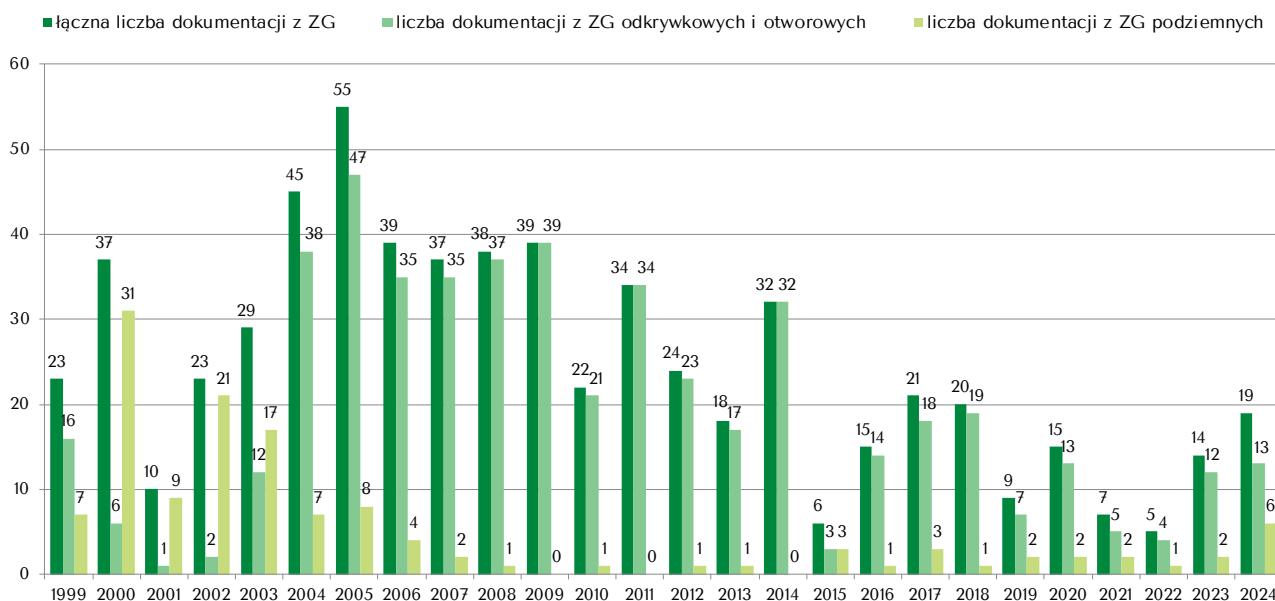
2.7.1. Przejmowanie dokumentacji mierniczo-geologicznej zlikwidowanych zakładów górniczych

Archiwum przejmuje dokumentację mierniczo-geologiczną oraz inne dokumenty zawierające informacje o środowisku ze wszystkich zlikwidowanych zakładów górniczych na terenie całego kraju. Sposób i tryb postępowania z przejmowaną dokumentacją został określony w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 28 października 2015 r. w sprawie dokumentacji mierniczo-geologicznej (Dz. U. poz. 1941). Dokumentacja jest przejmowana na podstawie spisów zdawczo-odbiorczych oraz protokołu przekazania, pod nadzorem właściwych miejscowo organów nadzoru górniczego.

Po przejściu dokumenty są weryfikowane, nadawane są im sygnatury (numery ewidencyjne), a następnie są one przechowywane w sposób dostosowany do ich rodzaju (dokumenty tekstowe na regałach, a kartograficzne w mapnikach). O przejściu dokumentacji Archiwum informuje odpowiednie jednostki administracji rządowej i samorządowej.

W 2024 r. Archiwum przejęło dokumentację mierniczo-geologiczną z 19 zlikwidowanych zakładów górniczych, w tym z 13 kopalń odkrywkowych (kruszyw naturalnych, węgla brunatnego) oraz 6 kopalń podziemnych (w tym 4 kopalń węgla kamiennego i 2 kopalń rud cynku i ołowiu). Dodatkowo przejęto dokumentację dotyczącą tuneli TD-1 i TD-2 w ciągu drogi ekspresowej S1, wybudowanych z zastosowaniem techniki górniczej.

Przejmowane dokumentacje poszczególnych, zlikwidowanych zakładów górniczych stanowią zespoły archiwalne. Zakładane są one dla dokumentacji przekazywanych przez przedsiębiorców lub ich następców prawnych, a także dla dokumentacji pozyskanych z archiwów zakładowych OUG, placówek muzealnych czy też dokumentacji znajdujących się już w zasobach Archiwum.

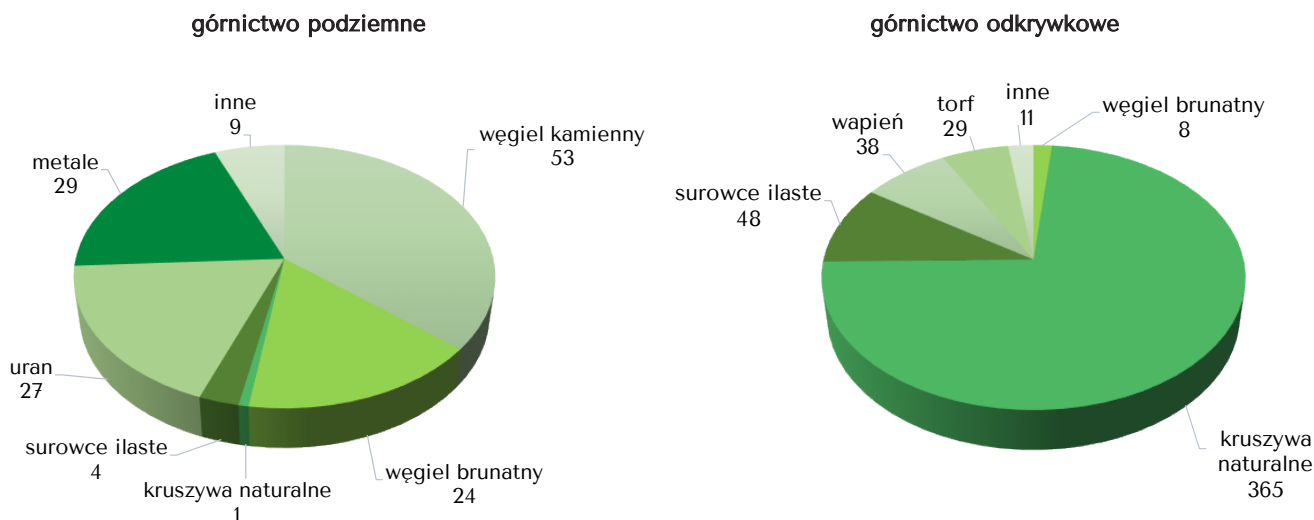

Rys. 4. Liczba dokumentacji mierniczo-geologicznych przejętych w całości z zakładów górniczych w latach 1999–2024

Od początku działalności Archiwum założono 658 zespołów archiwalnych, w tym 655 dla zlikwidowanych zakładów górniczych oraz 3 dla tuneli drążonych z zastosowaniem techniki górniczej.

Liczbę przejętych w całości dokumentacji w poszczególnych latach działalności Archiwum przedstawiono na rys. 4.

Wśród podziemnych zakładów górniczych, z których przejęte zostały materiały archiwalne, największą grupę stanowią kopalnie węglowe (węgiel kamienny – 53 zespoły, węgiel brunatny – 24 zespoły) oraz zakłady wydobywania rud (rudę metali – 29 zespołów, rudę uranu – 27 zespołów). Wśród odkrywkowych zakładów górniczych około 73% dokumentacji pochodzi z kopalń kruszyw naturalnych. Liczbę dokumentacji zgromadzonych w zakresie niektórych rodzajów zakładów górniczych oraz kopalin przedstawiono na rys. 5.

Rys. 5. Liczba dokumentacji podziemnych i odkrywkowych zakładów górniczych, z podziałem wg rodzajów kopalin

Na koniec 2024 roku Archiwum zarejestrowało 28 298 jednostek archiwalnych, obejmujących zarówno pojedyncze dokumenty, jak i zbiory dokumentów. Łącznie, zasób archiwalny składa się z 136 532 dokumentów w formie tekstowej i kartograficznej, z czego około 50% stanowią dokumenty kartograficzne. Objętość dokumentów tekstowych wynosi około 710 mb.

W 2024 roku zarchiwizowano ponad 9,5 tysiąca dokumentów. Część z nich została zdigitalizowana, przede wszystkim materiały wykorzystywane w aplikacjach służących do sporządzania informacji o warunkach geologiczno-górnictwowych na terenach pogórnictwowych lub do bezpośredniego udostępniania. Na bieżąco skanowane są dokumenty wskazane przez wnioskodawców oraz materiały wypożyczone w ramach współpracy z innymi instytucjami.

2.7.2. Udostępnianie dokumentacji mierniczo-geologicznej

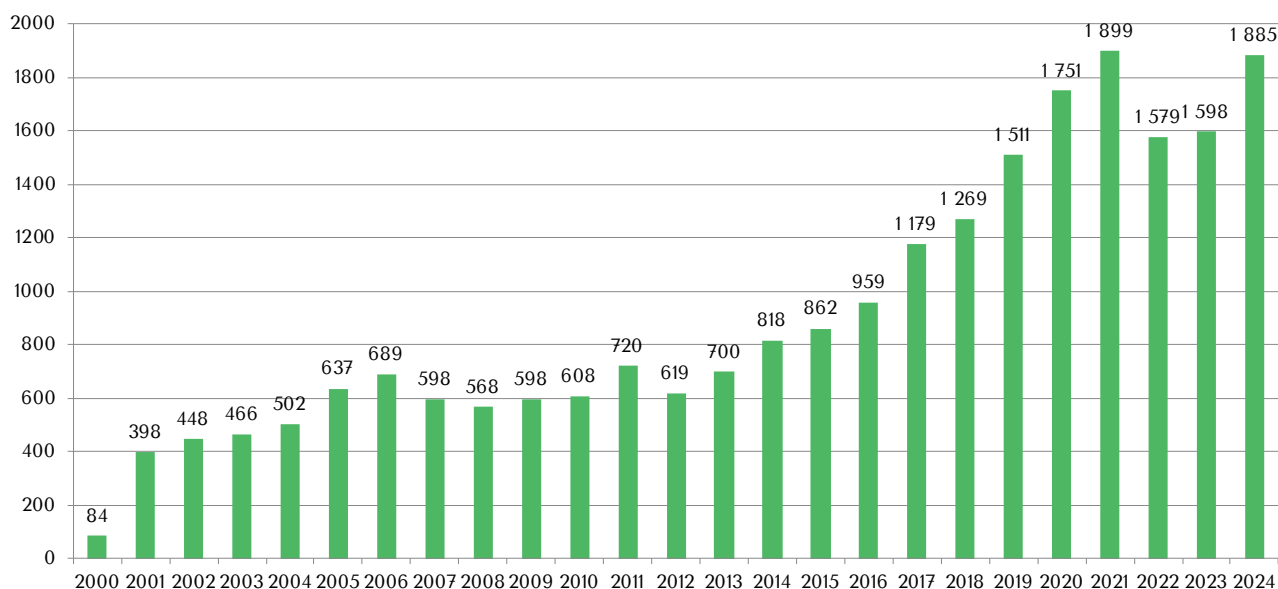
Udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie odbywa się poprzez:

- sporządzanie informacji o warunkach geologiczno-górnictwowych na terenach pogórnictwowych,
- przekazywanie wybranych kopii dokumentów w formie papierowej lub elektronicznej,
- udostępnianie dokumentów do wglądu w siedzibie Archiwum.

Informacje są udzielane na pisemny wniosek sporządzony według ustalonego wzoru, dostępnego na stronie internetowej www.wug.gov.pl. W treści informacji określone są warunki geologiczne i górnicze, dane dotyczące zakresu dokonanej eksploatacji górniczej oraz, jeśli to możliwe, informacje o zagrożeniach dla środowiska i przydatności terenu do zabudowy. W uzasadnionych przypadkach, bądź na wniosek zainteresowanego, do informacji dołączane są załączniki graficzne, takie jak kopie map powierzchni, map geologicznych, map wyrobisk górniczych oraz innych dokumentów związanych z działalnością górniczą.

W 2024 roku rozpatrzono 1 885 wniosków o udzielenie informacji o warunkach geologiczno-górnictwowych. Od początku działalności Archiwum do końca 2024 roku udzielono łącznie 22 945 takich informacji. W latach 2013–2021 notowano stały wzrost liczby udostępnianych informacji, a obecnie sporządza się ich ponad 150 miesięcznie.

Dynamikę udzielania informacji w latach 2000–2024 przedstawiono na rysunku 6.

Rys. 6. Liczba informacji o warunkach geologiczno-górnich na terenie pogórnym, wydanych w latach 2000–2024

Dokumentacja mierniczo-geologiczna zlikwidowanych zakładów górniczych stanowi źródło informacji o środowisku i może być wykorzystywana oraz udostępniona m.in. dla potrzeb:

- bezpiecznego prowadzenia ruchu w czynnych zakładach górniczych;
- budowy i utrzymania systemu odwadniania w zlikwidowanych podziemnych zakładach górniczych;
- planowania i zagospodarowania przestrzennego terenów pogórnich;
- wydawania decyzji o warunkach zabudowy;
- dochodzenia roszczeń z tytułu szkód pochodzenia górniczego;
- przywracania terenów pogórnich do właściwego stanu;
- uzdatniania terenów poeksploatacyjnych pod zabudowę;
- zapobiegania zagrożeniom dla bezpieczeństwa powszechnego powstającym w wyniku procesów i zjawisk zachodzących w górotworze naruszonym robotami górniczymi.

Ponad 90% udzielonych informacji dotyczyło planowania przestrzennego i potrzeb inwestycyjnych. Głównymi odbiorcami informacji byli inwestorzy, projektanci oraz organy nadzoru budowlanego.

W ramach zapewnienia publicznego dostępu do informacji, na stronie BIP WUG zamieszczono 540 kart informacyjnych dokumentacji mierniczo-geologicznych. Ponadto na stronie internetowej Wyższego Urzędu Górniczego zamieszczane są sukcesywnie karty zespołów archiwalnych, zawierające dane dotyczące poszczególnych zakładów górniczych i przedsiębiorców oraz wytworzonych przez nich dokumentacji, które są przechowywane w Archiwum.

W roku 2024 Archiwum Dokumentacji Mierniczo-Geologicznej, we współpracy z Muzeum Miejskim „Szttygarka” w Dąbrowie Górniczej, zorganizowało wystawę „Stare mapy górnicze Zagłębia Dąbrowskiego”. Otwarta w dniu 3 grudnia 2024 r. ekspozycja prezentowała nie tylko unikatowe materiały archiwalne, lecz także upamiętniała historyczne związki regionu z górnictwem. Zwiedzający mogli podziwiać oryginalne dokumenty, w tym mapy wyrobisk, plany kopalni, przekroje geologiczne oraz tekstowe dokumenty pomiarowo-obliczeniowe dawnych zakładów górniczych, wypożyczone przez Archiwum. W ramach wystawy zaprezentowano również zabytkowy sprzęt mierniczy oraz urządzenia wykorzystywane do kartowania map.

2.7.3. Inwentaryzacja zlikwidowanych wyrobisk górniczych mających połączenie z powierzchnią

W 2010 r. WUG zainicjował wieloletni projekt badawczy, polegający na inwentaryzacji dawnych wyrobisk górniczych mających połączenie z powierzchnią. Przedsięwzięcie dofinansowane jest z dotacji Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach projektu pod nazwą „Zmniejszenie uciążliwości wynikających z wydobywania kopalin”. Inwentaryzacja wykonywana jest na podstawie metodyki opracowanej w 2011 r. przez Główny Instytut Górnictwa – Państwowy Instytut Badawczy.

Dotychczas zrealizowano 6 etapów prac, obejmujących inwentaryzację wyrobisk na obszarach zlikwidowanych kopalń węgla kamiennego zlokalizowanych w Zagłębiu Dąbrowskim (w latach 2013–2014), zlikwidowanych kopalń węgla kamiennego, barytu i metali kolorowych na terenie Dolnego Śląska (w latach 2015–2016), wyrobisk znajdujących się na terenach pozostałych zlikwidowanych kopalń węgla kamiennego (w latach 2017–2018), wyrobisk górniczych po eksploatacji rud metali kolorowych na obszarze województwa śląskiego (rudę cynku, ołowiu i żelaza), małopolskiego (rudę cynku i ołowiu) oraz województwa dolnośląskiego (rudę uranu oraz miedzi, z wyjątkiem już zinwentaryzowanych w latach 2015–2016 wyrobisk w rejonie Wałbrzycha i Nowej Rudy) – w latach 2019–2021, dotychczas niezinwentaryzowanych wyrobisk zlikwidowanych kopalń węgla kamiennego i soli (w latach 2021–2022) oraz dotychczas niezinwentaryzowanych wyrobisk górniczych mających połączenie z powierzchnią w rejonach zlikwidowanych kopalń rud metali kolorowych na obszarach województwa małopolskiego i śląskiego (2022–2023).

Wykonane w latach 2013–2023 etapy inwentaryzacji wykazały istnienie łącznie ok. 8066 zlikwidowanych wyrobisk spełniających kryterium połączenia z powierzchnią ziemi, po zakończonej eksploatacji kopalń węgla kamiennego, soli kamiennej, oraz zlikwidowanego górnictwa rud metali kolorowych położonych na terenie województwa dolnośląskiego, śląskiego i małopolskiego. Z ogólnej liczby zinwentaryzowanych wyrobisk ok. 30%, na podstawie kryteriów klasyfikacji zagrożenia powierzchni ze strony szybu (wg zasad zaproponowanych w opracowanej przez Główny Instytut Górnictwa w Katowicach w 2011 roku „Metodyce oceny zagrożeń ze strony wyrobisk górniczych mających połączenie z powierzchnią usytuowanych na terenach zlikwidowanych podziemnych zakładów górniczych”) zaliczonych zostało do kategorii IV – duży stopień zagrożenia powierzchni, tj. prawdopodobieństwo wystąpienia zapadliska w rejonie szybu wynosi 50 do 100%. Zgodnie z zasadami przyjętymi w „Metodyce...”, intensywność zagrożenia powierzchni ze strony szybów (kategoria zagrożenia) opisywana jest sumą punktów parametrów zależnych od czynników ryzyka, przy czym w przypadku braku informacji nt. danego czynnika (np. o wymiarach szybu, sposobie jego likwidacji, wypełnieniu, zawadnieniu itp.) przyznawana jest maksymalna liczba punktów. Według oceny wykonawców poszczególnych etapów inwentaryzacji, przyjęty wg „Metodyki...” sposób kwalifikacji wyrobisk (przyznawana liczba punktów), wobec braku danych o wymiarach, obudowie i sposobie likwidacji starych wyrobisk z XIX wieku, powoduje przeszacowanie rzeczywistego zagrożenia powierzchni. Wobec powyższego w roku 2024 sporządzony do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej został skierowany wniosek o dofinansowanie przedsięwzięcia pn.: „Weryfikacja zagrożenia i wskazanie docelowych metod prewencji w odniesieniu do wybranych rejonów, w których zinwentaryzowane zostały dawne wyrobiska górnicze mające połączenie z powierzchnią (szyby, szybiki, sztolnie, upadowe)”. Celem planowanego zadania jest wykonanie weryfikacji określonego w bazie stopnia zagrożenia. W ramach weryfikacji, na podstawie doświadczeń z dotychczas wykonanych inwentaryzacji, opracowana zostanie koncepcja modyfikacji określonej w „Metodyce...” skali punktowej oceny parametrycznej zagrożenia powierzchni ze strony zlikwidowanych wyrobisk. Celem weryfikacji jest zrównoważenie wpływu na kształt oceny takich czynników jak gabaryty wyrobiska oraz wiedza o jego konstrukcji i likwidacji, jak również uwzględnianie w systemie punktacji kryterium wieku wyrobiska i przeobrażeń, jakim poddawany był teren, na którym było ono zlokalizowane. W wyniku weryfikacji stopnia zagrożenia powierzchni wszystkich dotychczas zinwentaryzowanych wyrobisk, wytypowane zostaną wyrobiska-rejony do kontroli metodami geofizycznymi. W oparciu o całokształt informacji, uzupełnionych w wyniku wykonania badań geofizycznych, opracowana zostanie baza wyrobisk z określeniem zweryfikowanego stopnia zagrożenia powierzchni. Dla rejonów wyrobisk potencjalnie stwarzających największe zagrożenie dla powierzchni wskazany zostanie zakres koniecznych działań prewencyjnych, służących eliminacji zagrożenia. Realizacja zadania planowana jest na lata 2025–2026.

2.8. Działalność kontrolna urzędów górniczych i badania powypadkowe

2.8.1. Działalność kontrolna okręgowych urzędów górniczych

W ramach sprawowanego nadzoru i kontroli nad ruchem zakładów górniczych oraz nad pozostałymi podmiotami i jednostkami, pracownicy inspekcyjno-techniczni OUG w roku 2024 wykonali 14 296 dniówek roboczych, w tym 12 159 w ramach kontroli.

Na 12 159 wykonanych dniówek roboczych kontrolnych 11 249 (92,52%) dniówek zrealizowano w ramach kontroli planowanych, a w ramach kontroli doraźnych 910 (7,48%).

Ponadto, realizując zadania wynikające z Pgg, pracownicy inspekcyjno-techniczni OUG wykonali:

- 839 dniówek roboczych w ramach ustalania stanu faktycznego i przyczyn zaistniałych zdarzeń lub wypadków;
- 130 dniówek roboczych w ramach nadzoru nad akcjami ratowniczymi;
- 1 074 dniówek roboczych związanych z postępowaniem dotyczącym działalności bez wymaganej koncesji (nielegalna eksploatacja);
- 94 dniówki robocze związane z wykonywaniem innych czynności (np. rekultywacja, szkody wyrządzone ruchem zakładu górniczego).

Szczegółowe dane dotyczące liczby dniówek roboczych wykonanych w 2024 r. przez pracowników inspekcyjno-technicznych OUG przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 3. Zbiorcze zestawienie dniówek roboczych wykonanych przez pracowników inspekcyjno-technicznych okręgowych urzędów górniczych w 2024 r.

Urząd górniczy	Dniówki robocze kontrolne wykonane					Dniówki robocze wykonane w ramach				Ogółem (6–10)
	w zakładach górniczych	w jednostkach szkoleniowych	w jednostkach ratownictwa górniczego	w pozostałych jednostkach	Ogółem (2–5)	ustalania stanu faktycznego oraz przyczyn zdarzeń i wypadków	nadzoru nad akcjami ratowniczymi	czynności związane z nielegalną eksploatacją	innych czynności	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
OUG w Gdańsku	656	6	0	59	721	9	0	213	0	943
OUG w Katowicach	2 109	21	11	128	2 269	222	99	52	11	2 653
OUG w Kielcach	608	58	0	45	711	56	0	158	31	956
OUG w Krakowie	1137	27	4	266	1 434	4	0	124	20	1 582
OUG w Krośnie	715	6	0	98	819	4	0	103	0	926
OUG w Lublinie	1 226	12	0	14	1 252	15	2	71	3	1 343
OUG w Poznaniu	843	1	0	12	856	4	1	104	6	971
OUG w Rybniku	1 867	27	2	39	1 935	228	24	17	0	2 204
OUG w Warszawie	483	9	0	54	546	12	0	178	2	738
OUG we Wrocławiu	1 498	59	5	54	1 616	285	4	54	21	1 980
Razem	11 142	226	22	769	12 159	839	130	1 074	94	14 296

W ramach działalności kontrolnej prowadzonej w roku 2024 w podziemnych zakładach górniczych przez OUG w Katowicach, Lublinie, Rybniku oraz Wrocławiu, na zmianach innych niż ranna, wykonano 125 kontrolnych dniówek roboczych, co stanowi 2,67% wszystkich takich dniówek wykonanych w tych zakładach.

2.8.2. Działalność kontrolna Wyższego Urzędu Górniczego

Pracownicy inspekcyjno-techniczni WUG w ramach działalności kontrolno-nadzorczej w roku 2024 wykonali łącznie 2 689 dniówek roboczych, w tym:

- 2 653 dniówki robocze kontrolne w zakładach górniczych oraz innych nadzorowanych podmiotach i jednostkach, w oparciu o ustawę z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236);
- 7 dniówek roboczych w ramach ustalania stanu faktycznego i przyczyn zaistniałych zdarzeń lub wypadków oraz nadzoru nad akcjami ratowniczymi;
- 29 dniówek roboczych w ramach nadzoru nad merytoryczną działalnością dyrektorów OUG.

Szczegółowe dane dotyczące liczby dniówek roboczych wykonanych w 2024 r. przez pracowników inspekcyjno-technicznych WUG przedstawiono w tabeli 4.

Tabela 4. Zbiorcze zestawienie dniówek roboczych wykonanych przez pracowników inspekcyjno-technicznych Wyższego Urzędu Górniczego w 2024 r.

Komórka WUG	Dniówki robocze kontrolne wykonane w zakładach górniczych oraz innych podmiotach i jednostkach	Dniówki robocze wykonane w ramach ustalania stanu faktycznego oraz przyczyn zdarzeń i wypadków, a także w ramach nadzoru nad akcjami ratowniczymi	Dniówki robocze wykonane w ramach nadzoru nad merytoryczną działalnością dyrektorów urzędów górniczych	Ogółem
Departament Infrastruktury Podstawowej Zakładów Górniczych*	472	5	0	477
Departament Energomechaniczny i Infrastruktury Podstawowej	987	1	9	997
Departament Górnictwa Podziemnego i Odkrywkowego	472	1	4	477
Departament Ochrony Środowiska, Gospodarki Złożem i Wiertnictwa	531	0	3	534
Departament Warunków Pracy i Szkolenia	191	0	13	204
Razem	2 653	7	29	2 689

* Od dnia 1 lipca 2024 r., zgodnie z zarządzeniem nr 19 Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego z dnia 24 lipca 2024 r. w sprawie regulaminu organizacyjnego Wyższego Urzędu Górniczego (Dz. Urz. WUG z 2024 r. poz. 30, z późn. zm.), zadania i kompetencje Departamentu Infrastruktury Podstawowej Zakładów Górniczych przeszły do właściwości Departamentu Energomechanicznego i Infrastruktury Podstawowej.

2.8.3. Badania powypadkowe

W 2024 r., w celu ustalenia stanu faktycznego i przyczyn niebezpiecznych zdarzeń oraz wypadków dyrektorzy OUG przeprowadzili 73 badania. Ponadto dyrektorzy OUG przeprowadzili 6 badań zgonów naturalnych.

Szczegółową statystykę badań przyczyn i okoliczności niebezpiecznych zdarzeń, wypadków oraz zgonów naturalnych w 2024 r., w poszczególnych urzędach górniczych, przedstawiono w tabeli 5.

Tabela 5. Liczba postępowań prowadzonych przez poszczególne urzędy górnicze w 2024 r., w celu ustalenia przyczyn i okoliczności niebezpiecznych zdarzeń, wypadków oraz zgonów naturalnych

Urząd górniczy	Badania przyczyn i okoliczności niebezpiecznych zdarzeń oraz wypadków	Badania przyczyn i okoliczności zgonów naturalnych	Ogółem
OUG w Gdańsku	1	0	1
OUG w Katowicach	26	2	28
OUG w Kielcach	3	0	3
OUG w Krakowie	1	0	1
OUG w Krośnie	0	0	0
OUG w Lublinie	1	0	1
OUG w Poznaniu	1	0	1
OUG w Rybniku	13	2	15
OUG w Warszawie	0	0	0
OUG we Wrocławiu	27	2	29
WUG	0	0	0
Razem (OUG + WUG)	73	6	79

2.9. Stwierdzone nieprawidłowości i wstrzymane roboty

Przy wykonywaniu nadzoru i kontroli organ nadzoru górniczego jest obowiązany nakazać usunięcie nieprawidłowości powstałych wskutek naruszenia przepisów stosowanych w ruchu zakładu górniczego lub warunków określonych w planie ruchu zakładu górniczego, a w przypadku działalności prowadzonej na podstawie koncesji udzielonej przez starostę – warunków dotyczących ruchu zakładu górniczego, określonych w tej koncesji. Jeśli stwierdzone zostanie bezpośrednie zagrożenie dla zakładu górniczego, jego pracowników, bezpieczeństwa powszechnego lub środowiska, organ nadzoru górniczego może w całości lub w części wstrzymać ruch tego zakładu lub jego urządzeń, określając warunki jego wznowienia.

W związku z wynikami przeprowadzonych w 2024 r. kontroli oraz oględzin miejsc niebezpiecznych zdarzeń i wypadków, pracownicy inspekcyjno-techniczni urzędów górniczych w oparciu o ustalenia stanu faktycznego wstrzymali w 665 przypadkach w całości lub części ruch zakładu górniczego albo zakładu lub jego urządzeń, w tym w 453 przypadkach w kopalniach węgla kamiennego.

Szczegółowe dane dotyczące liczby wstrzymanych w 2024 r. robót górniczych lub przypadków wstrzymania ruchu maszyn i urządzeń w poszczególnych rodzajach zakładów górniczych oraz zakładów, w poszczególnych obszarach, przez pracowników inspekcyjno-technicznych urzędów górniczych przedstawiono w tabeli 6. W kopalniach węgla kamiennego najwięcej zatrzymań było spowodowanych nieprawidłowym stanem urządzeń energomechanicznych, których zatrzymano 276, w tym 205 urządzeń mechanicznych i 71 urządzeń elektrycznych.

Tabela 6. Wstrzymane przez organy nadzoru górniczego roboty górnicze oraz wstrzymany przez te organy ruch maszyn i urządzeń w zakładach górniczych w 2024 r.

Rodzaj zakładu górniczego	Przedmiot wstrzymania							Ogółem
	eksploatacja ścian	drażenie chodników	eksploatacja zabierek	inne roboty górnicze	urządzenia mechaniczne	urządzenia elektryczne	inne urządzenia	
kopalnie węgla kamiennego	36	78	0	47	205	71	16	453
pozostałe podziemne zakłady górnicze oraz zakłady*	0	2	3	26	22	6	0	59
odkrywkowe zakłady górnicze	7	0	0	97	33	6	3	146
otworowe zakłady górnicze oraz zakłady wykonujące roboty geologiczne	0	0	0	5	2	0	0	7
Razem	43	80	3	175	262	83	19	665

* podziemne zakłady górnicze (z wyłączeniem węgla kamiennego) oraz zakłady prowadzące działalność określoną w art. 2 ust. 1 Pgg

2.10. Działalność represyjna

Organy nadzoru górniczego skierowały do sądów rejonowych 114 wniosków o ukaranie sprawców wykroczeń. Wnioski do sądów rejonowych w 21 przypadkach skierowane zostały w związku z badaniem przyczyn i okoliczności niebezpiecznych zdarzeń i wypadków w zakładach górniczych, a w 93 przypadkach w wyniku przeprowadzonych kontroli w zakładach górniczych. Liczba spraw rozpoznanych przez sądy rejonowe w 2024 r. wyniosła 94.

Suma orzeczonych kar grzywny wyniosła 190 300 zł, a średnia wysokość kary grzywny – 2 024 zł. Szczegółowe dane dotyczące liczby wniosków skierowanych do sądów rejonowych oraz dodatkowe dane dotyczące spraw wszczętych w tym zakresie przedstawiono w tabelach 7 i 8.

Tabela 7. Liczba wniosków o ukaranie w sprawach o wykroczenia, skierowanych w 2024 r. przez organy nadzoru górniczego do sądów rejonowych

Urząd górniczy	Liczba wniosków skierowanych do sądów rejonowych w związku z zaistniałymi niebezpiecznymi zdarzeniami oraz wypadkami	Liczba wniosków skierowanych do sądów rejonowych w związku z przeprowadzonymi kontrolami	Ogółem
OUG w Gdańsku	2	12	14
OUG w Katowicach	5	5	10
OUG w Kielcach	0	10	10
OUG w Krakowie	0	5	5
OUG w Krośnie	0	5	5
OUG w Lublinie	0	9	9
OUG w Poznaniu	0	6	6
OUG w Rybniku	10	6	16
OUG w Warszawie	0	23	23
OUG we Wrocławiu	4	7	11
WUG	0	5	5
Razem	21	93	114

Tabela 8. Statystyka spraw o wykroczenia oraz liczba osób ukaranych przez sądy rejonowe na wniosek organów nadzoru górniczego w 2024 r.

Urząd górniczy	Liczba wniosków o ukaranie, skierowanych do sądów rejonowych	Liczba wniosków o ukaranie, rozpoznanych przez sądy rejonowe	Orzeczona grzywna (w zł)	Uniewinnienia, przedawnienia, odstąpienia od wymierzenia kary	Liczba osób ukaranych			
					kierownictwo	dozór wyższy	dozór	inne osoby
OUG w Gdańsku	14	6	10 300	0	2	2	0	2
OUG w Katowicach	10	2	3 000	0	0	0	0	2
OUG w Kielcach	10	9	17 500	0	5	0	0	4
OUG w Krakowie	5	5	3 600	0	4	0	0	1
OUG w Krośnie	5	5	13 000	0	1	0	0	4
OUG w Lublinie	9	9	9 200	0	2	1	0	6
OUG w Poznaniu	6	9	19 000	2	0	0	1	6
OUG w Rybniku	16	12	24 000	0	5	2	0	5
OUG w Warszawie	23	23	58 700	0	12	0	1	10
OUG we Wrocławiu	11	9	16 000	1	2	1	2	3
WUG	5	5	16 000	0	0	2	3	0
Razem	114	94	190 300	3	33	8	7	43

W 2024 r. organy nadzoru górniczego oraz pracownicy urzędów górniczych w stosunku do sprawców naruszających obowiązki pracownicze zastosowali w 973 przypadkach środki oddziaływania wychowawczego przewidziane w art. 41 Kodeksu wykroczeń. W 9 przypadkach środki oddziaływania wychowawczego zostały zastosowane w związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi podczas badania przyczyn i okoliczności zaistniałych niebezpiecznych zdarzeń oraz wypadków, a w 964 przypadkach w związku z nieprawidłowościami stwierdzonymi podczas kontroli. Wszystkie środki zostały zastosowane przez pracowników inspekcyjno-technicznych (nie było środków w wyniku pisemnego wystąpienia dyrektora OUG). Liczbę środków oddziaływania wychowawczego obrazującą środki zastosowane w związku z nieprawidłowościami, stwierdzonymi w ramach ustalania przyczyn i okoliczności niebezpiecznych zdarzeń i wypadków oraz podczas kontroli, przedstawiono w tabeli 9.

Tabela 9. Liczba środków oddziaływania wychowawczego zastosowanych w 2024 r.

Urząd górniczy	Liczba zastosowanych środków w związku z niebezpiecznymi zdarzeniami oraz wypadkami			Liczba zastosowanych środków w związku z kontrolami			Łączna liczba zastosowanych środków		
	nałożonych przez pracowników inspekcyjno-technicznych	nałożonych w związku z pismem organu nadzoru górniczego	ogółem	nałożonych przez pracowników inspekcyjno-technicznych	nałożonych w związku z pismem organu nadzoru górniczego	ogółem	nałożonych przez pracowników inspekcyjno-technicznych	nałożonych w związku z pismem organu nadzoru górniczego	ogółem
OUG w Gdańsku	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OUG w Katowicach	7	0	7	78	0	78	85	0	85
OUG w Kielcach	0	0	0	5	0	5	5	0	5
OUG w Krakowie	0	0	0	144	0	144	144	0	144
OUG w Krośnie	0	0	0	23	0	23	23	0	23
OUG w Lublinie	0	0	0	12	0	12	12	0	12
OUG w Poznaniu	0	0	0	5	0	5	5	0	5
OUG w Rybniku	1	0	1	572	0	572	573	0	573
OUG w Warszawie	0	0	0	13	0	13	13	0	13
OUG we Wrocławiu	1	0	1	72	0	72	73	0	73
Razem OUG	9	0	9	924	0	924	933	0	933
WUG	0	0	0	40	0	40	40	0	40
Razem (OUG + WUG)	9	0	9	964	0	964	973	0	973

W 2024 r. grzywnami w drodze mandatu karnego zostało ukaranych 809 osób na kwotę 335 050 zł, w tym 77 osób kierownictwa, 111 osób wyższego dozoru ruchu, 311 osób dozoru ruchu oraz 310 innych osób.

Liczbę osób ukaranych grzywną w drodze mandatu karnego oraz łączną kwotę grzywien nałożonych w tym trybie w 2024 r. przedstawiono w tabeli 10.

Tabela 10. Liczba osób ukaranych grzywną w drodze mandatu karnego oraz łączna kwota grzywien nałożonych w tym trybie w 2024 r.

Urząd górniczy	Liczba osób ukaranych	Łączna kwota nałożonych grzywien (w zł)	Liczba osób ukaranych na stanowiskach			
			kierownictwa ruchu	wyższego dozoru ruchu	dozoru ruchu	innych osób w ruchu zakładu górniczego
OUG w Gdańsku	82	27 150	12	0	5	65
OUG w Katowicach	78	36 800	4	10	57	7
OUG w Kielcach	5	1 500	0	0	0	5
OUG w Krakowie	30	10 400	10	5	5	10
OUG w Krośnie	12	4 050	0	0	3	9
OUG w Lublinie	85	33 900	11	2	27	45
OUG w Poznaniu	41	14 350	3	0	3	35
OUG w Rybniku	296	136 550	11	74	139	72
OUG w Warszawie	50	18 950	8	0	6	36
OUG we Wrocławiu	111	43 100	14	14	57	26
Razem OUG	790	326 750	73	105	302	310
WUG	19	8 300	4	6	9	0
Razem (OUG + WUG)	809	335 050	77	111	311	310

2.11. Działalność komisji powołanych przez Prezesa WUG

Prezes WUG jest obowiązany do powoływania komisji do opiniowania stanu bezpieczeństwa powszechnego, związanego z ruchem zakładu górniczego, stanu bezpieczeństwa pracy w górnictwie oraz stanu rozpoznania i zwalczania zagrożeń w zakładach górniczych (art. 166 ust. 1 pkt 2 Pgg).

W 2024 r. istniały następujące komisje:

- Komisja Bezpieczeństwa Pracy w Górnictwie;
- Komisja do spraw Zagrożeń w Zakładach Górniczych;
- Komisja do spraw Ochrony Powierzchni;
- Komisja do spraw Szkoleń w Górnictwie;
- Komisja KWK „Pniówek”.

Komisja Bezpieczeństwa Pracy w Górnictwie

Do zadań Komisji Bezpieczeństwa Pracy w Górnictwie należy przedstawianie Prezesowi WUG – w formie uchwały – opinii, wniosków oraz propozycji dotyczących stanu bezpieczeństwa pracy w górnictwie, w szczególności w zakresie:

- bezpieczeństwa i higieny pracy;
- stosowania przepisów wydanych na podstawie art. 120 ust. 1, art. 120 ust. 2 albo art. 124 Pgg;
- zagadnień niewymienionych powyżej, istotnych dla bezpieczeństwa pracy w górnictwie, wskazanych przez Prezesa WUG.

W 2024 roku posiedzenie Komisji Bezpieczeństwa Pracy w Górnictwie nie odbyło się. Została przygotowana tematyka 48. posiedzenia Komisji Bezpieczeństwa Pracy w Górnictwie, przewidzianego na I/II kwartał 2025 r.

Komisja do spraw Zagrożeń w Zakładach Górniczych

Do zadań Komisji do spraw Zagrożeń w Zakładach Górniczych należą:

- opiniowanie stanu rozpoznania i zwalczania zagrożeń w zakładach górniczych oraz zakładach – w celu bezpiecznego prowadzenia robót w warunkach występowania tych zagrożeń;
- opiniowanie projektów prowadzenia robót górniczych w rejonach szczególnie zagrożonych tąpnięciami, pożarami, zapaleniem metanu, wyrzutami gazów i skał lub innymi zagrożeniami naturalnymi lub technicznymi występującymi w zakładach górniczych w związku z eksploatacją złóż;
- opiniowanie projektów odmetanowania zakładów górniczych lub zakładów oraz projektów wydobywania metanu ze złóż węgla kamiennego przez otwory z powierzchni;
- opiniowanie projektów wprowadzania wód technologicznych i innych do górotworu w aspekcie zagrożenia wodnego dla wyrobisk górniczych;
- analizowanie i ocenianie stanu przewietrzania wyrobisk podziemnych z uwzględnieniem parametrów mikroklimatu powietrza kopalnianego na stanowiskach pracy;
- opiniowanie projektowanych, w szczególności nowych, systemów eksploatacji w zakładach górniczych;
- opiniowanie projektów likwidacji zakładów górniczych lub zakładów albo ich oznaczonych części w kontekście związanych z tym zagrożeń;
- opiniowanie projektów aktów normatywnych, Polskich Norm oraz rozwiązań organizacyjno-technicznych, dotyczących zakresu zadań Komisji;
- inicjowanie prac badawczych związanych z zakresem zadań Komisji.

W roku 2024 odbyło się 6 posiedzeń Komisji. Rozpatrzono 10 wniosków, które dotyczyły głównie prowadzenia robót górniczych w warunkach zagrożenia tąpnięciami, przy współwystępowaniu innych zagrożeń, m.in. metanowego i pożarowego. Jeden wniosek dotyczył drążenia tunelu w warunkach zagrożenia metanowego.

Pozytywnie rozpatrzono 9 wniosków, a w jednym przypadku Komisja podjęła uchwałę o negatywnym zaopiniowaniu wniosku.

Komisja do spraw Ochrony Powierzchni

Podstawowym zadaniem Komisji do Spraw Ochrony Powierzchni jest opiniowanie stanu bezpieczeństwa powszechnego związanego z ruchem zakładów górniczych wydobywających kopaliny ze złóż. W 2024 r. Komisja, na posiedzeniu w dniu 17 grudnia, procedowała „Program w zakresie możliwości i warunków dalszej eksploatacji pokładu 207, w aspekcie ochrony powierzchni uwzględniając zakres i sposób profilaktyki budowlanej związanej ze wstrząsami górniczymi”, opracowany przez Południowy Koncern Węglowy S.A. i skierowany pod obrady Komisji przez Prezesa WUG. Komisja wydała pozytywną opinię w sprawie „Programu...”, formułując zalecenia dotyczące bezpieczeństwa powszechnego, które było kluczowym czynnikiem brany pod uwagę w procesie opiniowania.

Komisja do spraw Szkoleń w Górnictwie

Do zadań Komisji należy przedstawianie Prezesowi Wyższego Urzędu Górniczego opinii, wniosków oraz propozycji dotyczących organizacji i prowadzenia szkoleń osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego lub zakładu, w szczególności szkoleń w zakresie:

- bezpieczeństwa i higieny pracy;
- rozpoznawania i zwalczania zagrożeń naturalnych i technicznych w zakładach górniczych albo zakładach oraz zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego, związanego z ruchem zakładu górniczego lub zakładu.

Komisja zadania realizuje poprzez:

- opiniowanie ramowych programów szkoleń prowadzonych przez podmioty wymienione w art. 112 ust. 3 Pgg;
- analizowanie działalności jednostek organizacyjnych prowadzących działalność szkoleniową dla potrzeb zakładów górniczych albo zakładów oraz przedstawianie wniosków wynikających z analizy;
- przygotowywanie propozycji ujednolicania zasad i metod szkolenia osób wykonujących czynności w ruchu zakładu górniczego albo zakładu;
- opiniowanie propozycji programów nauczania dla szkół i uczelni w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy w górnictwie.

W 2024 r. odbyły się dwa posiedzenia Komisji do spraw Szkoleń w Górnictwie, w wyniku których Komisja:

- 1) wypracowała program szkolenia dla przewodników po trasach turystycznych w podziemnych wyrobiskach górniczych,

- 2) wydała pozytywną opinię dotyczącą organizacji i prowadzenia szkoleń praktycznych w Centrum Szkoleniowym Medyczno-Wysokościowym – oddział Jednostka Ratownictwa Górniczo-Hutniczego KGHM Polska Miedź S.A.

Komisja do zbadania przyczyn i okoliczności wybuchu metanu oraz wypadku zbiorowego, zaistniałych w dniu 20 kwietnia 2022 r. w Jastrzębskiej Spółce Węglowej S.A. KWK „Pniówek” w Pawłowicach

20 kwietnia 2022 r., w Jastrzębskiej Spółce Węglowej S.A. KWK „Pniówek” w Pawłowicach, zaistniał wybuch metanu oraz wypadek zbiorowy (16 wypadków śmiertelnych, 7 wypadków ciężkich i 25 wypadków powodujących czasową niezdolność do pracy). W związku z tym zdarzeniem Prezes WUG, zarządzeniem nr 11 z dnia 22 kwietnia 2022 r., powołał Komisję, której zadania obejmowały:

- analizę wybuchu metanu oraz wypadku zbiorowego, w szczególności w aspekcie przyczyny, przebiegu oraz rejonu objętego skutkami zdarzenia;
- ocenę akcji ratowniczej;
- ocenę działań podejmowanych przez przedsiębiorcę i kierownika ruchu zakładu górniczego dla zwalczania zagrożenia metanowego w rejonie miejsca zdarzenia;
- ocenę możliwości dalszego prowadzenia ruchu zakładu górniczego w rejonie miejsca zdarzenia;
- sporządzenie sprawozdania, zawierającego w szczególności:
 - ogólne dane o zaistniałym zdarzeniu oraz o osobach poszkodowanych,
 - ogólną charakterystykę zakładu górniczego, w którym zaistniało zdarzenie,
 - dane o prowadzonych robotach w rejonie zaistniałego zdarzenia, z określeniem warunków techniczno-ruchowych oraz występujących zagrożeń naturalnych,
 - informacje o stosowanej profilaktyce zagrożeń występujących w rejonie zaistniałego zdarzenia,
 - dane o przebiegu robót górniczych prowadzonych w miejscu zdarzenia przed jego zaistnieniem,
 - przebieg i ocenę akcji ratowniczej,
 - ustalenie przyczyn i okoliczności zaistniałego zdarzenia,
 - wnioski Komisji, w tym propozycje zaleceń zmierzających do zapobieżenia podobnym zdarzeniom w przyszłości.

Do składu Komisji powołane zostały osoby reprezentujące uczelnie i jednostki naukowo-badawcze (Akademię Górniczo-Hutniczą im. Stanisława Staszica w Krakowie, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Główny Instytut Górnictwa – Państwowy Instytut Badawczy, Instytut Mechaniki Górotworu Polskiej Akademii Nauk), a także Zakładowy Społeczny Inspektor Pracy w KWK „Pniówek” w Pawłowicach oraz przedstawiciele: Państwowej Inspekcji Pracy, Centralnej Stacji Ratownictwa Górniczego S.A., KGHM Polska Miedź S.A. Oddział Jednostka Ratownictwa Górniczo-Hutniczego, stacji ratownictwa górniczego w Ostrawie (Hlavní báňská záchranná stanice Ostrava), Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A., związków zawodowych oraz WUG i OUG w Rybniku. W posiedzeniach brali udział także przedstawiciele Prokuratury Okręgowej w Gliwicach i Komendy Wojewódzkiej Policji w Katowicach oraz pełnomocnik rodzin poszkodowanych. Pracami Komisji początkowo kierował wiceprezes WUG, a w 2024 roku jej przewodniczącym został dyrektor Departamentu Górnictwa Podziemnego i Odkrywkowego WUG.

W roku 2024 Komisja kontynuowała pracę. Odbyły się 3 posiedzenia, w trakcie których między innymi przedstawiano wyniki weryfikacji ekspertyzy odnoszącej się do określenia przyczyn zaistniałego zdarzenia. Potrzebę ponownego przeanalizowania dotychczasowych ustaleń determinowały materiały dowodowe, uzyskane w trakcie akcji ratowniczych związanych z poszukiwaniem 7 zaginionych pracowników, a także pozyskane z Prokuratury Okręgowej w Gliwicach. Zgromadzony materiał źródłowy oraz wykonane opracowania i ekspertyzy pozwoliły między innymi na określenie przyczyn i okoliczności zdarzenia.

Komisja ustaliła, że prawdopodobnym inicjałem zapalenia metanu i jego wybuchu o godz. 0¹² w dniu 20.04.2022 r. była iskra tarciowa organu urabiającego kombajnu z elementem stalowym obudowy rejonu skrzyżowania ściany N-6 z chodnikiem N-11 lub iskra tarciowa organu urabiającego kombajnu z piaskowcem.

Komisja zakończyła pracę w dniu 16 stycznia 2025 r. W sprawozdaniu z prac Komisji ujęto między innymi wyniki dokonanych ustaleń oraz wnioski mające na celu zapobieżenie w przyszłości podobnym zdarzeniom, skierowane do:

- JSW S.A. KWK „Pniówek” – w zakresie dalszego prowadzenia robót górniczych w rejonie zaistniałego zdarzenia;
- wszystkich przedsiębiorców wydobywających węgiel kamienny;

- jednostek naukowo-badawczych w ramach współpracy, odpowiednio, z jednostkami ratownictwa górniczego i/lub przedsiębiorcami górniczymi;
- jednostek ratownictwa górniczego.

Wnioski odnosiły się między innymi do zagadnień ujmowanych w projektach technicznych eksploatacji, a także wyposażenia służb ratownictwa górniczego, zasad zatrudniania ratowników górniczych, funkcjonowania systemów gazometrii automatycznej oraz metody wczesnego wykrywania pożarów endogenicznych.

Sprawozdanie zostało przesłane między innymi do przedsiębiorców górniczych prowadzących eksploatację węgla kamiennego, a także do okręgowych urzędów górniczych nadzorujących zakłady górnicze wydobywające ten surowiec.

2.12. Inspirowanie i wspomaganie badań naukowych w górnictwie

Wobec utrzymywania się wzmożonego dopływu wody, odnotowanego w listopadzie 2019 roku w rejonie oddziału G-63 w zakładach KGHM Polska Miedź O/ZG „Polkowice-Sieroszowice” oraz w wyniku stałego nadzoru dyrektora OUG we Wrocławiu nad powyższym zjawiskiem i działaniami przedsiębiorcy w tym zakresie, kopalnia uzyskała liczne opracowania naukowe, w tym:

- „Analiza warunków geologicznych i hydrogeologicznych w aspekcie bezpieczeństwa prowadzenia robót górniczych w związku z zagrożeniem wodnym w szczególności ze strony warstwy wodonośnej dolomitu głównego Ca2 w O/ZG „Polkowice-Sieroszowice” w kierunku fleksury Jakubowa w rejonie pól SI-XIII oraz GL-I” – etap I - lipiec 2024, etap II – grudzień 2024;
- „Analiza możliwych sposobów eksploatacji wzdłuż strefy fleksury Jakubowa w oparciu o model 3D – w rejonie pól SI-XV/7 i GA-I/6 oddziału G-61, pod kątem optymalizacji wykorzystania złoża” – etap I – kwiecień 2024;
- „Zasady prowadzenia eksploatacji górniczej w O/ZG „Polkowice-Sieroszowice” i „Rudna” w oparciu o analizę MES zachowania się górotworu wzdłuż fleksury Jakubowa pod kątem zagrożeń powstania kontaktów hydraulicznych” – grudzień 2024;
- „Koncepcja ograniczenia dopływu do wyrobisk górniczych oddziału G-63 za pomocą iniekcji górotworu z powierzchni wraz z opracowaniem projektów technicznych otworów, projektów iniekcji, technologii wykonania i likwidacji otworów” – zadanie 2 – luty 2024, zadanie 3 – maj 2024.

Przedsiębiorca KGHM Polska Miedź S.A., realizując decyzje dyrektora OUG we Wrocławiu po niebezpiecznych zdarzeniach, zaistniałych w podziemnych zakładach górniczych, uzyskał w 2024 roku następujące opracowania naukowe:

- „Analiza i ocena zjawiska wypłynięcia zawodnionego, luźnego materiału skalnego (piaskowca złożowego) powstałego po robotach strzałowych w przodku upadowej I-2 w aspekcie rozpoznania zagrożenia związanego z ww. wpływem i sprawdzenia adekwatności przewidzianych środków zmierzających do zapobiegania i usuwania tego zagrożenia”;
- „Zbadanie prawidłowości zastosowanego rozwiązania technicznego w postaci doboru parametrów eksploatacji w polu LUXVII/2 oddziału G-5”;
- „Analiza planowanej eksploatacji złoża w otoczeniu skrzyżowania upadowych D-1:D-4 i H-1:H-4 oraz wiązki chodników T,W-150 w aspekcie odprężenia górotworu o energii $4,5 \times 10^7 \text{ J}$ zaistniałego w dniu 07.08.2024 r.”.

2.13. Stosowanie przez nadzór górniczy przyrządów pomiarowych

WUG zrealizował wieloetapowe przedsięwzięcie pn. „Doposażenie organów nadzoru górniczego w sprzęt służący do monitorowania eksploatacji kopalni”, które było finansowane z dotacji uzyskanych na podstawie umów zawartych z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie. Posiadane zasoby sprzętu kontrolno-pomiarowego zostały powiększone łącznie o 159 przyrządów oraz urządzeń wspomagających funkcjonowanie przyrządów. W celu zapewnienia właściwego ich stosowania opracowano i wdrożono „Zasady wykorzystania przyrządów kontrolno-pomiarowych zakupionych ze środków NFOŚiGW w Warszawie”.

Zgodnie z powyższymi zasadami, wykorzystując zakupione przyrządy, w 2024 r. wykonano ogółem 310 pomiarów i badań kontrolnych, stwierdzając 34 nieprawidłowości. Zakupione przyrządy kontrolno-pomiarowe pozwoliły na identyfikację i zapobieganie wielorakim zagrożeniom i uciążliwościom dla środowiska, wynikającym m.in. z nielegalnej eksploatacji, naruszenia warunków eksploatacji (wysokość skarp i zboczy w wyrobiskach odkrywkowych). Umożliwiły także poprawę bezpieczeństwa pracy poprzez kontrolę parametrów aerologicznych panujących w podziemnych wyrobiskach górniczych, a także pozwoliły ujawnić niewłaściwe parametry pracy maszyn i urządzeń, mogące doprowadzić do awarii i katastrof wpływających na powierzchnię i pozostałe elementy środowiska.

2.14. Działalność związana z ustalaniem opłaty podwyższonej w związku z prowadzeniem nielegalnej eksploatacji albo innej działalności

Zgodnie z art. 140 ust. 1 i 2 pkt 2 Pgg, organy nadzoru górniczego są właściwe do ustalania opłaty podwyższonej w przypadku działalności wykonywanej bez wymaganej koncesji albo bez zatwierdzonego albo podlegającego zgłoszeniu projektu robót geologicznych, w zakresie niezastrzeżonym dla ministra właściwego do spraw środowiska.

Ponadto, organy nadzoru górniczego ustalają opłatę podwyższoną w przypadku naruszenia wymagań określonych w art. 4 ust. 1 i 2 Pgg, od których zależy możliwość wydobywania bez koncesji piasków i żwirów, przeznaczonych do zaspokojenia potrzeb własnych osoby fizycznej, z nieruchomości stanowiących przedmiot jej prawa własności (użytkowania wieczystego), bez prawa rozporządzania wydobytą kopaliną, jeżeli jednocześnie wydobywanie będzie wykonywane bez użycia środków strzałowych, nie będzie większe niż 10 m³ w roku kalendarzowym oraz nie naruszy przeznaczenia nieruchomości.

W 2024 r. dokonano 346 zgłoszeń o wykonywaniu działalności podlegającej opłacie podwyższonej, z czego 319 pochodziło z tzw. źródeł zewnętrznych, a 27 stanowiło tzw. informację własną, pozyskaną przez pracowników OUG. W przedmiotowym okresie dyrektorzy OUG skierowali do 199 stron 140 zawiadomień o wszczęciu postępowań w sprawach ustalania opłat podwyższonych. Wydano 86 decyzji ustalających 89 stronom opłaty podwyższone na łączną kwotę 23 992 192,14 zł.

W 2024 r. do Prezesa WUG wpłynęły odwołania od 47 decyzji ustalających opłaty podwyższone. W wyniku rozpatrzenia przedmiotowych odwołań, Prezes WUG wydał w tym okresie 32 decyzje, w tym: 12 utrzymujących w mocy decyzje organów I instancji, ustalające opłaty podwyższone na łączną kwotę 921 799,00 zł, 15 decyzji uchylających decyzje organów I instancji i przekazujących sprawy do ponownego rozpatrzenia tym organom, 1 decyzję uchylającą decyzję dyrektora OUG w Gdańsku w części i ustalającą opłatę podwyższoną na kwotę 149 161,00 zł oraz 4 decyzje uchylające decyzje organów I instancji i umarzające postępowania I instancji. W kwestii 1 odwołania od decyzji ustalającej opłatę podwyższoną Prezes WUG stwierdził uchybienie terminu do jego wniesienia. Na dzień 31 grudnia 2024 r. prowadzonych było 14 postępowań z przedmiotowych odwołań od decyzji organów I instancji ustalających opłaty podwyższone.

Do dnia 31 grudnia 2024 r. wniesiono 10 skarg do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach na powyższe decyzje Prezesa WUG.

W tabelach 11 i 12 przedstawiono dane dotyczące postępowań prowadzonych w 2024 r. w I i II instancji przez organy nadzoru górniczego w sprawach z zakresu ustalania opłat podwyższonych (stan na 31 grudnia 2024 r.).

Tabela 11. Postępowania w sprawach z zakresu ustalania opłat podwyższonych prowadzone w 2024 r. w I instancji

Urząd górniczy	Zgłoszenia	Zawiadomienia o wszczęciu	Decyzje ustalające opłatę podwyższoną	Ustalone opłaty podwyższone ogółem (zł)
OUG w Gdańsku	79	24	9	12 591 258,00
OUG w Katowicach	4	5	3	85 128,00
OUG w Kielcach	48	20	6	2 364 172,00
OUG w Krakowie	32	11	12	1 350 299,74
OUG w Krośnie	29	15	6	850 867,00
OUG w Lublinie	27	19	19	644 059,80
OUG w Poznaniu	48	16	7	287 583,00
OUG w Rybniku	2	1	1	456 089,60
OUG w Warszawie	57	25	18	5 000 555,00
OUG we Wrocławiu	20	4	5	362 180,00
Razem	346	140	86	23 992 192,14

Tabela 12. Postępowania w sprawach z zakresu ustalania opłat podwyższonych prowadzone w 2024 r. w II instancji

Urząd górniczy	Liczba zaskarżonych decyzji	Opłaty ustalone zaskarżonymi decyzjami (zł)	Postępowania w toku	Decyzje utrzymujące w mocy	Decyzje uchylające i przekazujące do ponownego rozpatrzenia	Decyzje uchylające i ustalające opłatę podwyższoną	Decyzje uchylające i umarzające postępowanie pierwszej instancji	Skargi na decyzje do WSA
OUG w Gdańsku	9	12 880 303,00	1	3	4	1	—	3
OUG w Katowicach	5	2 526 234,00	—	1	3	—	—	—
OUG w Kielcach	5	610 960,00	3	2	—	—	—	2
OUG w Krakowie	5	951 058,14	1	—	1	—	3	—
OUG w Krośnie	2	90 596,00	1	1	—	—	—	1
OUG w Lublinie	8	443 915,80	2	2	3	—	1	1
OUG w Poznaniu	5	1 148 995,00	—	2	3	—	—	2
OUG w Warszawie	6	6 763 478,00	5	—	1	—	—	—
OUG we Wrocławiu	2	253 700,00	1	1	—	—	—	1
Razem	47	25 669 239,94	14	12	15	1	4	10

3. Działalność kontrolna Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego w jednostkach podległych oraz kontrola wewnętrzna

3.1. Działalność kontrolna Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego w jednostkach podległych

Działalność kontrolna w jednostkach podległych realizowana była przez Samodzielne Stanowisko do spraw Kontroli w oparciu o zatwierdzony przez Prezesa WUG „Plan kontroli na 2024 rok”, który zweryfikowano w dniu 30 lipca 2024 r. w związku ze zmianami w strukturze organizacyjnej WUG wprowadzonymi zarządzeniem Ministra Przemysłu z dnia 1 lipca 2024 r. w sprawie nadania statutu Wyższemu Urzędowi Górniczemu (Dz. Urz. Min. Przem. poz. 5), jak również w związku z rozszerzeniem zakresu przedmiotowego zaplanowanych kontroli w OUG w Katowicach oraz w OUG w Rybniku. Plan kontroli został zrealizowany w całości.

Działalność kontrolną prowadzono zgodnie z wymogami wynikającymi z ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224), „Standardów kontroli w administracji rządowej”, zatwierdzonych przez Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w dniu 31 sierpnia 2017 r. oraz aktami wewnętrznymi Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego.

W roku 2024 przeprowadzono dziesięć kontroli planowych w następujących jednostkach podległych:

- OUG w Gdańsku;
- OUG w Katowicach;

- OUG w Kielcach;
- OUG w Krakowie;
- OUG w Krośnie;
- OUG w Lublinie;
- OUG w Poznaniu;
- OUG w Rybniku;
- OUG w Warszawie;
- OUG we Wrocławiu.

Ponadto w 2024 roku została przeprowadzona 1 kontrola w trybie uproszczonym. W przedmiotowym trybie skontrolowano OUG w Krakowie.

W związku z wynikami kontroli, Prezes WUG kierował do dyrektorów kontrolowanych okręgowych urzędów górniczych wystąpienia pokontrolne zawierające ocenę działalności oraz wnioski i zalecenia. Dyrektorzy okręgowych urzędów górniczych pisemnie informowali Prezesa WUG o podjętych działaniach w celu poprawy funkcjonowania podległych jednostek.

3.2. Kontrola wewnętrzna w Wyższym Urzędzie Górniczym

W ramach realizacji „Planu kontroli na 2024 rok” Samodzielne Stanowisko do spraw Kontroli przeprowadziło kontrolę w trybie zwykłym w Samodzielnym Wydziale Organizacyjnym.

W związku z wynikami kontroli, Samodzielne Stanowisko do spraw Kontroli skierowało do Prezesa WUG oraz Dyrektora Generalnego WUG wystąpienie pokontrolne zawierające ocenę działalności oraz wnioski.

4. Rozpatrywanie skarg, wniosków, petycji oraz interwencji

4.1. Skargi, wnioski, petycje oraz interwencje rozpatrywane przez Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego

W 2024 r. do WUG wpłynęło 14 skarg. Ich przedmiotem było zaniedbanie lub nienależyte wykonywanie zadań przez dyrektorów okręgowych urzędów górniczych albo przez ich pracowników. W 10 przypadkach stwierdzono bezzasadność wniesionych skarg, w 2 przypadkach uznano skargę za częściowo zasadną i częściowo bezzasadną, w 1 przypadku pozostawiono sprawę bez rozpoznania z uwagi na braki formalne, 1 przypadek przekazano do rozpatrzenia zgodnie z właściwością. Wszystkie skargi zostały rozpatrzone w ustawowym terminie, o którym mowa w art. 237 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. — Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 775, z późn. zm.).

W 2024 r. do WUG nie wpłynęły wnioski oraz petycje, zarejestrowano natomiast 96 interwencji, w związku z nieprawidłowościami w prowadzeniu działalności przedsiębiorców oraz innych podmiotów lub jednostek, podlegających nadzorowi i kontroli organów nadzoru górniczego, w tym 84 interwencje przekazano do rozpatrzenia właściwym organom lub właściwemu miejscowo dyrektorowi OUG, a 12 spraw rozpatrzono we własnym zakresie przez WUG. Nieprawidłowości zgłaszane przez interweniujących w 2024 r., związane z nieprzestrzeganiem przez przedsiębiorców przepisów stosowanych w ruchu zakładu górniczego potwierdziły się w 5 sprawach, natomiast nie potwierdziły się w 7 sprawach.

4.2. Skargi, wnioski, petycje oraz interwencje rozpatrywane przez dyrektorów okręgowych urzędów górniczych

W 2024 r. do OUG wpłynęło 14 skarg, z czego 14 przekazano do załatwienia innym organom zgodnie z ich właściwością, oraz 1 wniosek, który przekazano do załatwienia zgodnie z właściwością. W tym samym okresie do OUG wpłynęły 2 petycje, które zostały pozostawione bez rozpoznania, z uwagi na nieuzupełnienie braków formalnych.

W roku sprawozdawczym do OUG wpłynęły 234 interwencje, których przedmiotem była działalność przedsiębiorców oraz innych podmiotów lub jednostek, podlegających nadzorowi i kontroli organów nadzoru górniczego.

go, przy czym 20 interwencji przekazano do innych organów zgodnie z ich właściwością, rozpatrzono 209 spraw, a 5 spraw było w trakcie rozpoznawania według stanu na 31 grudnia 2024 r.

Na 209 rozpatrzonych interwencji zgłoszone w nich nieprawidłowości związane z nieprzestrzeganiem przez przedsiębiorców przepisów stosowanych w ruchu zakładu górniczego potwierdziły się w 47 sprawach, częściowo potwierdziły się w 29 sprawach, a w 133 sprawach nie potwierdziły się.

Zbiorcze zestawienie obejmujące WUG i OUG przedstawiono w tabeli 13.

Tabela 13. Zbiorcze zestawienie skarg, wniosków, petycji oraz interwencji, które wpłynęły do Wyższego Urzędu Górniczego i okręgowych urzędów górniczych w 2024 r.

Urząd górniczy	Skargi i wnioski	Petycje	Interwencje
OUG w Gdańsku	5	0	2
OUG w Katowicach	3	2	53
OUG w Kielcach	3	0	32
OUG w Krakowie	1	0	14
OUG w Krośnie	0	0	6
OUG w Lublinie	0	0	7
OUG w Poznaniu	0	0	9
OUG w Rybniku	0	0	45
OUG w Warszawie	0	0	24
OUG we Wrocławiu	3	0	42
WUG	14	0	96
Razem	29	2	330

5. Reprezentowanie Skarbu Państwa w sprawach z tytułu szkód wyrządzonych ruchem zakładu górniczego

Zgodnie z art. 146 ust. 4 Pgg, w razie braku przedsiębiorcy odpowiedzialnego za szkodę związaną z działalnością górniczą albo jego następcy prawnego roszczenia o naprawę szkody przysługują przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez właściwy miejscowo organ nadzoru górniczego.

Do dnia 31 grudnia 2024 r. do dyrektorów OUG, będących reprezentantami Skarbu Państwa w sprawach o roszczenia z art. 146 ust. 4 Pgg, wpłynęło 13 spraw o naprawę szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego. We wszystkich przypadkach dyrektorzy OUG, wyjaśniając kwestie odpowiedzialności Skarbu Państwa, odmówili zawarcia ugody.

Przed sądem powszechnym toczy się 5 spraw z udziałem dyrektora OUG oraz 14 spraw z udziałem Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej – zastępującej dyrektora OUG. W 5 sprawach sądowych pozwany wystąpił z wnioskiem o wezwanie dyrektora OUG do udziału w postępowaniu sądowym w charakterze interwenienta ubocznego lub pozwanego.

6. Działalność legislacyjna

W 2024 r. Prezes WUG brał aktywny udział w pracach legislacyjnych. Ustawą z dnia 16 czerwca 2023 r. o zmianie ustawy – Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2029) wprowadzono zmiany, w myśl których wszystkie osoby wykonujące czynności w kierownictwie lub dozorcze ruchu zakładu górniczego albo zakładu są obowiązane posiadać kwalifikacje określone w Pgg, a ich posiadanie jest stwierdzone przez organ nadzoru górniczego po przeprowadzeniu egzaminu, w drodze świadectwa ważnego na terenie całego kraju. W związku z tym Prezes WUG na podstawie upoważnienia przeprowadził proces uzgodnień, konsultacji publicznych i opiniowania projektu rozporządzenia Ministra Przemysłu w sprawie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego. W ramach tych czynności, przeprowadził m.in. konferencję uzgodnieniową projektu, zebrał uwagi zgłoszone do projektu rozporządzenia przez przedsiębiorców górniczych, organizacje pracodawców i pracowników. Po uwzględnieniu zasadnych uwag organ ten przekazał opracowane materiały Ministrowi Przemysłu. W oparciu o te materiały, w wyniku dalszych prac prowadzonych przez Ministerstwo Przemysłu, zostało wydane rozporządzenie Ministra Przemysłu z dnia 25 czerwca 2024 r. w sprawie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego (Dz. U. z 2024 r. poz. 992).

Prezes WUG opracował i przekazał do Ministerstwa Przemysłu projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wyrobów dopuszczanych do stosowania w zakładach górniczych, celem rozważenia dalszych prac legislacyjnych. Ponadto, Prezes WUG kontynuował współpracę z Ministerstwem Przemysłu przy opracowywaniu projektu rozporządzenia Ministra Przemysłu zmieniającego rozporządzenie w sprawie ratownictwa górniczego, którego pierwotna koncepcja została opracowana przez Zespół doradczo-opiniotawczy do spraw ratownictwa górniczego w sektorze górnictwa węgla kamiennego, powołany przez Prezesa WUG.

Oprócz wyżej wymienionych projektów rozporządzeń, Prezes WUG opiniował 14 aktów prawnych i dokumentów rządowych, przedstawionych mu bezpośrednio lub za pośrednictwem Ministra Aktywów Państwowych, w tym aktów prawa wspólnotowego. W szczególności, w ramach współpracy z Ministerstwem Środowiska, przedstawiał stanowiska dotyczące projektu dyrektywy w sprawie monitorowania i odporności gleb (prawo o monitorowaniu gleb) COM (2023) 416, w zakresie należącym do kompetencji organów nadzoru górniczego, w szczególności dotyczących zakresu definicji pojęcia „gleba”.

Ponadto, Prezes WUG współpracował także z Wydziałem Tekstów Jednolitych i Analiz Techniki Prawodawczej działającym w ramach Biura Legislacyjnego Kancelarii Sejmu, podczas opracowywania tekstu jednolitego ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2024 r. poz. 1290).

Prezes WUG kontynuował współpracę z Koordynatorem systemu uznawania kwalifikacji zawodowych w zawodach regulowanych i działalnościach regulowanych w Rzeczypospolitej Polskiej, jak również był reprezentowany w pracach Zespołu do współpracy przy realizacji zadań związanych z koordynacją systemu uznawania kwalifikacji zawodowych do wykonywania zawodów regulowanych oraz do podejmowania lub wykonywania działalności regulowanych w Rzeczypospolitej Polskiej.

7. Współpraca z instytucjami publicznymi i przedsiębiorstwami

Jedną z podstawowych form współpracy organów nadzoru górniczego, organów samorządu terytorialnego i przedsiębiorców górniczych jest działalność zespołów porozumiewawczych do spraw oceny i koordynacji eksploatacji górniczej pod terenami miast i gmin. Stanowią one platformę dyskusji sprzyjającej współpracy i porozumieniu dla realizacji zasad zrównoważonego rozwoju na obszarach gmin górniczych. Sprzyjają działaniom mającym na celu integrowanie celów związanych z ochroną środowiska, wykonywaniem działalności określonej w koncesjach, rozwojem gmin oraz zaspokajaniem potrzeb społeczności lokalnej, w tym minimalizacją i terminowym naprawianiem szkód spowodowanych ruchem zakładów górniczych. Ważnym celem posiedzeń zespołów porozumiewawczych, w których obok pracowników inspekcyjno-technicznych urzędów górniczych zasiadają przedstawiciele samorządów i przedsiębiorców górniczych, jest kształtowanie niekonfliktowych warunków prowadzenia eksploatacji górniczej pod terenami gmin górniczych oraz właściwa koordynacja prac projektowych, profilaktycznych i naprawczych. W razie potrzeby w pracach zespołów mogą uczestniczyć specjaliści z jednostek naukowo-badawczych z zakresu górnictwa, prognozowania wpływów eksploatacji górniczej, interpretacji wyników obserwacji geodezyjnych, interpretacji wyników monitoringu drgań gruntu, budownictwa oraz dziedzin pokrewnych.

W 2024 r. obradowało 16 spośród 20 istniejących zespołów porozumiewawczych. Odbłyły one 28 posiedzeń w formie bezpośrednich spotkań uczestników. Zazwyczaj zespoły obradują dwa razy w roku – w sesji wiosennej i jesiennej. W ich trakcie omawiana jest realizacja wniosków przyjętych na poprzednich posiedzeniach. Przed-

stawiciele kopalń referują dokonaną eksploatację górnictwem w aspekcie jej wpływu na powierzchnię terenu oraz omawiają zamierzenia eksploatacyjne na najbliższe dwa kwartały, przedstawiając prognozę ich wpływu na obiekty powierzchniowe i infrastrukturę techniczną. Przedstawiany jest zakres i stan realizacji napraw szkód spowodowanych ruchem zakładów górniczych. W sposób szczegółowy analizowane są zagadnienia istotne z punktu widzenia przedsiębiorców górniczych, jak i przedstawicieli samorządów uczestniczących w posiedzeniach. W 2024 r., podobnie jak w latach poprzednich, dominującym tematem były wstrząsy pochodzenia górniczego w kontekście ich wpływu na ludzi i obiekty budowlane oraz wpływ eksploatacji górnictwa na zmianę stosunków wodnych na powierzchni terenu. Przedstawiciele WUG uczestniczyli w sumie w 13 posiedzeniach zespołów porozumiewawczych.

W ramach współpracy z innymi organami administracji uczestniczących w 2 posiedzeniach Komisji Dokumentacji Hydrogeologicznych i 4 posiedzeniach Komisji Zasobów Kopalni w Ministerstwie Klimatu i Środowiska, dotyczących opiniowania dokumentacji hydrogeologicznych zakładów górniczych i dokumentacji geologicznych złóż kopalni.

Istotnym elementem działalności organów nadzoru górnictwa jest współpraca z organami koncesyjnymi, tj. starostami. W procesie udzielania koncesji, na mocy art. 23 ust. 3 pkt. 2 Pgg, organy nadzoru górnictwa opiniują koncesje na wydobywanie kopalni wydawane przez starostów. Zakres tych opinii obejmuje techniczne aspekty i sposób prowadzenia ruchu zakładu górnictwa oraz sposób likwidacji zakładu górnictwa. W 2024 r. urzędy górnicze zaopiniowały łącznie 174 koncesje na wydobywanie kopalni. W przedmiocie wykonania obowiązków dotyczących ochrony środowiska i likwidacji zakładu górnictwa, na podstawie art. 39 ust. 2 Pgg, organy nadzoru górnictwa uczestniczyły też w 255 postępowaniach dotyczących uzgodnień decyzji stwierdzających wygaśnięcie koncesji.

W 2024 r., na podstawie informacji uzyskiwanych od przedsiębiorców za pośrednictwem OUG, opracowano i przekazano do Głównego Urzędu Statystycznego dane dotyczące rekultywacji i zagospodarowania terenów przekształconych działalnością górnictwem w 2023 r., objęte „Programem badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2024”. Przedstawiciele WUG uczestniczyli w posiedzeniu Regionalnej Komisji ds. Ocen Oddziaływania na Środowisko, zorganizowanym w Instytucie Podstaw Inżynierii Środowiska PAN w Zabrze w lutym 2024 r. Ponadto, w 2024 r. zaopiniowano 2 wnioski w sprawie uzyskania rejestracji w krajowym systemie ekzarządzania i audytu (EMAS).

W ramach porozumienia o współdziałaniu, zawartego 14 grudnia 2022 r. pomiędzy Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska a Prezesem Wyższego Urzędu Górniczego, dyrektorzy OUG kontynuowali współpracę z właściwymi miejscowo wojewódzkimi inspektorami ochrony środowiska. W 2024 r. zorganizowano 11 spotkań, na których omawiano bieżące problemy i zasady współpracy.

Ponadto urzędy górnicze współpracowały z:

- Urzędem Dozoru Technicznego, zgodnie z porozumieniem zawartym w dniu 10 maja 2022 r. pomiędzy Urzędem Dozoru Technicznego a Wyższym Urzędem Górniczym, na szczeblu: centralnym – pomiędzy Prezesem UDT a Prezesem WUG oraz terenowym – pomiędzy dyrektorami oddziałów UDT a dyrektorami OUG;
- Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, współorganizując m.in. seminarium na temat: „Działania edukacyjne na rzecz skutecznej poprawy bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników”, które odbyło się w dniach 10–11 września 2024 r. w Szczurku;
- organami koncesyjnymi i administracji geologicznej, tj. Głównym Geologiem Kraju, geologami wojewódzkimi i geologami powiatowymi oraz organami ścigania, tj. Prokuraturą i Policją, w zakresie zwalczania działalności wykonywanej bez wymaganej koncesji albo bez zatwierdzonego albo podlegającego zgłoszeniu projektu robót geologicznych;
- organami właściwymi w sprawach dotyczących rekultywacji gruntów objętych działalnością górnictwem, ze szczególnym uwzględnieniem formalnoprawnej likwidacji odkrywkowych zakładów górniczych, które zakończyły działalność objętą przedmiotem koncesji;
- z jednostkami samorządu terytorialnego w związku z prowadzonymi przez właściwe miejscowo organy, postępowaniami administracyjnymi, dotyczącymi głównie zagospodarowania terenów górniczych, których obszar i formę współdziałania ustala ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
- Centralnym Instytutem Ochrony Pracy – Państwowym Instytutem Badawczym; współpraca dotyczyła m.in. uczestnictwa w VIII edycji ogólnopolskiego konkursu fotograficznego i filmowego „O!ZNAKI PRACY”, który był organizowany w ramach działań na rzecz wykorzystania różnorodnych form artystycznego przekazu w upowszechnianiu problematyki bezpieczeństwa i ochrony zdrowia człowieka w środowisku pracy i nauki;
- Polskim Komitetem Normalizacyjnym poprzez udział przedstawicieli w pracach Komitetów Technicznych;
- Polskim Rejestrem Statków S.A., na podstawie porozumienia z dnia 15 marca 2017 roku;
- Państwowym Instytutem Geologicznym – Państwowym Instytutem Badawczym, zgodnie z porozumieniem zawartym w dniu 21 sierpnia 2024 r. pomiędzy Dyrektorem PIG-PIB a Prezesem WUG, w zakresie promowania ochrony złóż kopalni i ich zasobów, wspierania rozwoju geologii i górnictwa, wymiany

informacji, szczególnie w obszarze zagrożeń geologicznych oraz konsultowania stanowisk w zakresie rozwiązań prawnych dotyczących geologii i górnictwa.

Przedstawiciele WUG uczestniczyli również w seminariach poświęconych realizacji VI etapu programu wieloletniego „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy”, podczas których zaprezentowano osiągnięte w 2023 r. wyniki zadań i projektów, oraz w posiedzeniach Międzyresortowej Komisji do Spraw Najwyższych Dopuszczalnych Stężeń i Natężeń Czynników Szkodliwych dla Zdrowia w Środowisku Pracy, powołanej przez Prezesa Rady Ministrów.

W ramach wymiany dobrych praktyk i wiedzy w zakresie bezpieczeństwa pracy WUG m.in. był współorganizatorem XIII Forum Zakładowych Społecznych Inspektorów Pracy. Wydarzenie zatytułowane „Technologie przyszłości” odbyło się w dniach 20–22 listopada 2024 r. w Wieliczce.

Przedstawiciele urzędów górniczych uczestniczyli w roku 2024 w wielu konferencjach i sympozjach oraz seminariach naukowo-technicznych o szeroko rozumianej tematyce górniczej. Wśród nich należy odnotować przede wszystkim takie wydarzenia jak:

- międzynarodowe seminarium „NEPSI w działaniu, europejski dialog społeczny idzie do Polski”, które odbyło się 17 września 2024 r. w Warszawie; NEPSI to Europejska Sieć na rzecz przeciwdziałania skutkom oddziaływania krzemionki krystalicznej, utworzona przez europejskie związki branżowe;
- 9. edycja seminarium „ITURRI Safety Day 2024”; wydarzenie, na którym zaprezentowano innowacyjną metodologię 5AXIS, pozwalającą tworzyć precyzyjne rozwiązania odpowiadające na konkretne wymagania i oczekiwania w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, które odbyło się w dniu 17 października 2024 r. w Wiśle;
- konferencja „Aspekty bezpieczeństwa w nauce i praktyce w przemyśle w procesie transformacji” organizowana przez Ogólnopolskie Stowarzyszenie Pracowników Służby BHP Oddział w Katowicach Przemysł–Górnictwo wraz z Wydziałem Górnictwa, Inżynierii Bezpieczeństwa i Automatyki Przemysłowej Politechniki Śląskiej w Gliwicach, która odbyła się w dniach 19–20 września 2024 r. w Ustroniu; celem konferencji była wymiana doświadczeń oraz wskazanie nowych obszarów współpracy przemysłu i nauki w dziedzinie bezpieczeństwa, w aspekcie zachodzących procesów transformacji w przemyśle, ze szczególnym uwzględnieniem górnictwa;
- posiedzenie Śląskiej Rady do spraw Bezpieczeństwa Pracy przy Okręgowym Inspektorze Pracy w Katowicach, które odbyło się w dniu 11 października 2024 r.; zadaniem Śląskiej Rady do spraw Bezpieczeństwa Pracy jest podejmowanie działań zmierzających do minimalizowania zagrożeń występujących w środowisku pracy w poszczególnych branżach na terenie województwa śląskiego, opracowywanie rozwiązań dotyczących poprawy warunków pracy w różnych gałęziach przemysłu oraz inicjowanie działań mających na celu promowanie tzw. „dobrych praktyk” w zakresie bezpieczeństwa pracy;
- XIII Międzynarodowa Konferencja pt. „Techniki Urabiania 2024”, która odbyła się w dniach 17–20 września 2024 r. w Krynicy Zdroju, organizowana przez Katedrę Inżynierii Maszyn i Transportu Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie; w sesji inauguracyjnej pracownicy Departamentu Energomechanicznego i Infrastruktury Podstawowej WUG wygłosili referat pt. „Bezpieczeństwo obiektów podstawowych”;
- konferencja naukowo-techniczna pt. „Mechanizacja Automatyzacja Logistyka Transport” Problemy Bezpieczeństwa w Przemśle Górniczym, która odbyła się w dniach 23–25 października 2024 r. w Ustroniu, organizowanej przez Katedrę Inżynierii Maszyn i Transportu Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie oraz Centrum Badań i Dozoru sp. z o.o. w Łędzinach; w ramach sesji naukowych pracownicy Departamentu Energomechanicznego i Infrastruktury Podstawowej WUG zaprezentowali referat pt. „Stan bezpieczeństwa w górnictwie”;
- XII Seminarium Techniczno-Naukowe dla Służb Łączności i Geofizyki Zakładów Górniczych pt. „Wdrażanie w systemach automatyki, telekomunikacji, gazometrii i geofizyki, AI i cyberbezpieczeństwa w celu podniesienia bezpieczeństwa górniczego”, które odbyło się w dniach 21–22 października 2024 r. w Szczyrku; w sesji inauguracyjnej pracownicy Departamentu Energomechanicznego i Infrastruktury Podstawowej WUG wygłosili referat pt. „Bezpieczeństwo obiektów podstawowych oraz cyberbezpieczeństwo zakładów górniczych”;
- Konferencja Naukowo-Techniczna pt.: „Ochrona środowiska na terenach górniczych i pogórnich kopalń w Subregionie Zachodnim Województwa Śląskiego”, która odbyła się w dniu 21 października 2024 r. w Zabytkowej Kopalni „Ignacy” w Rybniku; w Konferencji uczestniczyli m.in. przedstawiciele administracji rządowej i samorządowej, środowisk naukowych i spółek węglowych.

W roku 2024 Prezes Wyższego Urzędu Górniczego patronatem honorowym objął 34 wydarzenia (konferencje, zjazdy, seminaria o charakterze krajowym oraz międzynarodowym) lub przyjął zaproszenie do udziału w pracach ich komitetów honorowych. Patronaty honorowe Prezesa WUG są udzielane instytucjom i przedsięwzięciom mającymi związki z działalnością branży górniczej.

8. Współpraca z zagranicą

W roku 2024 odbyło się 9 wyjazdów służbowych poza granice kraju z udziałem pracowników urzędów górniczych.

W dniach 14–16 października 2024 r. we Freibergu (Saksonia) miało miejsce 28. Spotkanie Szefów Urzędów Górniczych Krajów Europejskich. Organizatorem wydarzenia był Saksoński Urząd Górniczy. Głównym tematem spotkania była edukacja i kwalifikacje w górnictwie oraz przyszłość absolwentów kierunków górniczych. Wyższy Urząd Górniczy reprezentowali Prezes oraz dyrektor Departamentu Prawnego. Zaprezentowano referat zatytułowany „System kwalifikacji górniczych w Polsce”. W obradach wzięli udział również przedstawiciele organów nadzoru górniczego z Austrii, Czech, Estonii, Finlandii, Niemiec, Polski, Serbii, Słowacji, Słowenii oraz Wielkiej Brytanii. Tradycyjnym zwieńczeniem tego wydarzenia było podpisanie memorandum o współpracy.

Przedstawiciele WUG uczestniczyli w 25. posiedzeniu Dwustronnej Międzyrządowej Komisji ds. współpracy przy eksploatacji złóż węgla kamiennego w rejonie wspólnej polsko-czeskiej granicy państwowej (DMK) oraz w pracach Stałego Zespołu Roboczego Geologiczno-Górniczego oraz Zespołu Roboczego Szkód Górniczych DMK.

Podobnie jak w latach ubiegłych, również w roku 2024 przedstawiciele WUG uczestniczyli w spotkaniach, których organizatorem była Komisja Europejska. W posiedzeniach tych brali udział pracownicy Departamentu Energomechanicznego i Infrastruktury Podstawowej, jak również przedstawiciele organów nadzoru rynku ze wskazanych państw członkowskich Unii Europejskiej. Były to następujące wydarzenia:

- 52. posiedzenie Grupy Współpracy Administracyjnej ADCO, działającej w ramach dyrektywy odnoszącej się do udostępniania na rynku sprzętu elektrycznego przewidzianego do stosowania w określonych granicach napięcia 2014/35/UE (LVD ADCO), które miało miejsce w Portugalii;
- 28. forum Jednostek Notyfikowanych ExNBG w obszarze Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/34/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do urządzeń i systemów ochronnych przeznaczonych do użytku w atmosferze potencjalnie wybuchowej, które odbywało się w Belgii (funkcję przewodniczącego ATEX ADCO – europejskiej grupy roboczej do spraw współpracy administracyjnej pełnił zastępca dyrektora Departamentu Energomechanicznego i Infrastruktury Podstawowej);
- 38. posiedzenie Grupy Współpracy Administracyjnej ADCO, działającej w ramach dyrektywy harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do urządzeń i systemów ochronnych przeznaczonych do użytku w atmosferze potencjalnie wybuchowej (Belgia);
- posiedzenie Stałej Grupy Roboczej do spraw Górnictwa i Innych Gałęzi Przemysłu Wydobywczego, działającej w ramach Komitetu Doradczego do spraw Bezpieczeństwa i Zdrowia w Miejscu Pracy Komisji Europejskiej (Luksemburg);
- spotkania Grupy Współpracy Administracyjnej MD ADCO, działającej w ramach dyrektyw w sprawie maszyn 2006/42/WE (Bułgaria i Estonia).

Ponadto pracownicy Departamentu Ochrony Środowiska, Gospodarki Złóżem i Wiertnictwa uczestniczyli w pracach działającego przy Komisji Europejskiej komitetu ds. dostosowania do postępu naukowego i technicznego dyrektywy 2006/21/WE w sprawie gospodarowania odpadami pochodzącymi z przemysłu wydobywczego. W związku z trwającymi w Radzie UE pracami nad projektem dyrektywy w sprawie monitorowania i odporności gleb (SML), przygotowywali stanowiska merytoryczne w zakresie właściwości organów nadzoru górniczego. Uczestniczyli również w rozpoczętych w 2024 roku pracach Technicznej Grupy Roboczej (TWG) nad dokumentem referencyjnym dla najlepszych dostępnych technik dotyczących wydobywania oraz przetwarzania wybranych rud metali (MIN BREF), w oparciu o przepisy dyrektywy 2010/75/EU ws. emisji przemysłowych (IED)

9. Działalność informacyjna i wydawnicza

Urzędy górnicze jako jednostki administracji publicznej obowiązane są do zapewnienia dostępu do informacji publicznej. Uprawnienie to jest realizowane w pierwszym rzędzie poprzez Biuletyn Informacji Publicznej – system stron internetowych służący powszechnemu i bezpłatnemu dostępowi do informacji publicznej.

Strony BIP WUG i OUG były aktualizowane m.in. w zakresie:

- stanu przyjmowanych spraw;
- stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w górnictwie;
- liczby przeprowadzonych kontroli;
- działalności kontrolnej urzędów górniczych;
- majątku będącego w dyspozycji urzędów górniczych.

W roku 2024, podobnie jak w latach poprzednich, najwięcej informacji publikowanych było w serwisie internetowym WUG. W dziale „Aktualności” informowano o bieżącej działalności urzędów górniczych w całej Polsce.

W roku 2024 wydano 12 numerów miesięcznika WUG „Bezpieczeństwo Pracy i Ochrona Środowiska w Górnictwie”. Opublikowano w nich 142 artykuły, w tym 32 artykuły naukowo-techniczne oraz 31 artykułów historycznych. Spośród artykułów naukowo-technicznych 24 przygotowali pracownicy urzędów górniczych.

Podobnie jak w latach poprzednich, czasopismo składało się z trzech części. Część pierwsza zawierała artykuły o charakterze naukowym i technicznym. Część drugą zajmowały stałe rubryki, tj.: opisy wypadków (z załączoną tabelą wypadkowości w górnictwie), normalizacja, kronika, przegląd aktów normatywnych, wiadomości ze świata, a także zestawienie dopuszczeń Prezesa WUG do stosowania niektórych wyrobów w zakładach górniczych. Trzecia część miesięcznika dotyczyła historii i współczesności górnictwa oraz pasji ludzi związanych z górnictwem. Kontynuowany był cykl poświęcony pełnomocnikom rządu oraz organom pomocniczym Rady Ministrów i ministrów w sektorze geologii i górnictwa.

W roku 2024 miesięczny nakład czasopisma wynosił 320 egzemplarzy. W ramach prenumeraty rozkolportowano w ciągu roku 2 148 płatnych egzemplarzy miesięcznika. Około 600 z nich rozdysponowano w WUG i OUG. Ponadto pismo wysyłano do pracowników naukowych (w tym członków Rady Programowej miesięcznika), bibliotek naukowych, muzeów, central związkowych, urzędów administracji państwowej, władz województwa śląskiego, Państwowej Inspekcji Pracy, Centralnej Stacji Ratownictwa Górniczego S.A., Górniczej Izby Przemysłowo-Handlowej, spółek wydawniczych współpracujących z miesięcznikiem oraz autorów publikacji. Wysyłka krajowa obejmowała średnio 60 bezpłatnych egzemplarzy miesięcznie.

W 2024 roku zostały uruchomione profile Wyższego Urzędu Górniczego na portalach społecznościowych Facebook i LinkedIn. W mediach tych systematycznie publikowano informacje o działalności organów nadzoru górniczego, stale poszerzając grono odbiorców.

10. Zatrudnienie w urzędach górniczych

Według stanu na 31 grudnia 2024 r., w WUG było zatrudnionych 176 osób, w tym:

- 22 osoby na stanowiskach kierowniczych;
- 66 pracowników inspekcyjno-technicznych;
- 56 pracowników merytorycznych;
- 17 pracowników do spraw obsługi sekretariatów i administracji;
- 4 kierowców;
- 11 pracowników obsługi i dyspozytorów.

W OUG, według stanu na 31 grudnia 2024 r., było zatrudnionych 297 osób, w tym:

- 29 osób kierownictwa;
- 186 pracowników inspekcyjno-technicznych;
- 33 pracowników merytorycznych;
- 36 pracowników do spraw obsługi sekretariatów i administracji;
- 11 kierowców;
- 2 pracowników obsługi.

Fluktuacja kadr w 2024 r. objęła łącznie 98 osób, z tego:

- nawiązano stosunek pracy z 12 osobami w WUG, a w OUG z 35 osobami;
- rozwiązano stosunek pracy z 19 osobami w WUG, a w OUG z 25 osobami;
- 7 osób przeniesiono do pracy w innym urzędzie górniczym.

11. Realizacja budżetu Wyższego Urzędu Górniczego

Budżet WUG stanowił w roku 2024 część 60 budżetu państwa i był sklasyfikowany w dziale 750 – Administracja publiczna, obejmującym:

- rozdział 75001 Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej, tj. WUG;
- rozdział 75007 Jednostki terenowe podległe naczelnym i centralnym organom administracji rządowej, tj. OUG;

Wszystkie wydatki sklasyfikowane w wyżej wymienionych rozdziałach finansowane były wyłącznie z budżetu państwa. WUG był jedynym dysponentem środków budżetowych.

Wykonanie budżetu w roku 2024 w zakresie dochodów i wydatków w wielkościach zbiorczych przedstawiono w tabelach 14 i 15.

Tabela 14. Dochody budżetowe Wyższego Urzędu Górniczego w 2024 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Ustawa budżetowa	Budżet po zmianach	Wykonanie	4:3 %
1	2	3	4	5
Część 60 – ogółem	660	660	591	89,5
Dział 750 Administracja publiczna	660	660	591	89,5

Dominującą pozycję w dochodach budżetowych (61,2%) stanowiły opłaty wnoszone przez osoby ubiegające się o stwierdzenie kwalifikacji w zakresie górnictwa i ratownictwa górniczego.

Opłaty związane ze stwierdzaniem kwalifikacji (tj. opłata egzaminacyjna wraz z opłatą za wydanie świadectwa stwierdzającego kwalifikację), zgodnie z art. 66 Pgg, w 2024 r. wynosiły 411,84 zł.

Wydatki budżetowe w części 60 budżetu państwa zostały poniesione w dziale 750 „Administracja publiczna”.

Tabela 15. Wydatki budżetowe Wyższego Urzędu Górniczego w 2024 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Ustawa budżetowa	Budżet po zmianach	Wykonanie	4:3 %
1	2	3	4	5
Część 60 – ogółem	89 794	90 502	90 189	99,7
z tego:				
• świadczenia na rzecz osób fizycznych	46	311	311	100
• wydatki bieżące	87 183	88 020	88 016	100
• wydatki majątkowe	2 565	2 171	1 862	85,8

Do planowanych wydatków budżetowych WUG określonych w ustawie budżetowej na rok 2024 w wysokości 89 794 tys. zł wprowadzono zmiany decyzjami Ministra Finansów, co zwiększyło planowane wydatki do wysokości 90 502 tys. zł.

11.1. Budżet w układzie zadaniowym

WUG realizował w roku 2024 wydatki według klasyfikacji budżetu zadaniowego. W ramach zadania 12.4 „Gospodarka zasobami i strukturami geologicznymi” realizowano podzadanie 12.4.2 „Nadzór i kontrola nad ruchem zakładów górniczych oraz zakładów wykonujących roboty geologiczne”, na które przeznaczono w 2024 r. 90 189 tys. zł z planowanych 90 502 tys. zł.

Wyższy Urząd Górniczy
ul. Poniatowskiego 31
40-055 Katowice
www.wug.gov.pl